

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Bakalářská práce

**Politická důvěra z hlediska hospodářské
vyspělosti společnosti.**

Praha 2012

Vedoucí práce: Ing. Inna Čábelková, Ph.D.
Autor práce: Sergey Skorokhod

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18.5.2012

.....
podpis

Anotace

Prudký pokles důvěry občanů k politickým institucím ve druhé polovině 20. století pobídnul mnohé vědci ke zkoumání takového důležitého fenoménu politické reality jako je politická důvěra. Jedním z nejdůležitějších aspektů vědeckého badání je vztah mezi ekonomickou výkonností a politické důvěry. Teoretická část obsahuje základní teorie, vysvětlující původ politické důvěry, a klíčové faktory, které ji ovlivňují. V teoretické části také uvedeny hlavní trendy politické důvěry ve světě a předchozí studie, které byly vypracovány na toto téma. S využitím údajů z World Value Survey, databáze Světové banky a Mezinárodní organizace práce bylo provedeno mezinárodní srovnání, které zahrnovalo 47 zemí z celého světa. Výchozím předpokladem byl pozitivní vztah mezi výkonností ekonomiky, měřenou makroekonomickými proměnnými a subjektivním hodnocením ekonomiky občany, a politickou důvěrou, také se braly v potaz další faktory související s politickou důvěrou, a které by mohly mít na ni podstatný vliv.

Annotation

The sharp decline in public confidence in political institutions in the second half of the 20th century spurred many scientists on investigation of such important phenomena of political reality as political trust. One of the most important aspects of scientific research is the relationship between economic performance and political trust. The theoretical part contains the basic theories explaining the origins of political trust and the key factors that affect it. In the theoretical part are also mentioned the main trends of political trust in the world, and previous studies that have been made on this topic. Using data from the World Value Survey, database of the World Bank and the International Labour Organisation was made an international comparison, which included 47 countries from around the world. The initial assumption was a positive relationship between economic performance, as measured by macroeconomic variables and subjective assessment of the economy by citizens, and political trust, also have been taken other factors related to political trust, and that could have significant influence on it, in consideration.

1 Obsah

1 Obsah.....	4
2 Úvod.....	7
2.1 Specifikace výzkumného problému	7
2.2 Cíl práce	9
3 Politická důvěra	10
3.1 Definice politické důvěry.....	10
3.2 Trendy politické důvěry ve světě	11
3.3 Důvěra k politickým institucím.....	12
3.3.1 Důvěra k vládě.....	13
3.3.2 Důvěra k parlamentu.....	14
3.3.3 Důvěra k politickým stranám	14
3.4 Teoretické směry vysvětlující původ důvěry.....	15
3.4.1 Kulturní teoretický směr	15
3.4.2 Institucionální teoretický směr	18
4 Empirická část	21
4.1 Cíl empirické části.....	21
4.2 Stanovení hypotéz	21
4.3 Data.....	23
4.4 Popis proměnných	23
4.4.1 Politická důvěra	23
4.4.2 Hrubý domácí produkt (HDP).....	24
4.4.3 Míra nezaměstnanosti	24
4.4.4 Míra inflace	25
4.4.5 Subjektivní hodnocení ekonomiky občany	25
4.4.6 Mezilidská důvěra.....	26
4.4.7 Postmaterialistické hodnoty	26

4.5 Výzkumná strategie	27
4.6 Metody vyhodnocování a interpretace získaných dat	27
4.6.1 Korelační analýza	27
4.6.2 Regresní analýza	28
4.6.3 Variance Inflation Factor	29
4.7 Popis vzorků.....	29
4.8 Země jako výzkumná jednotka	29
5 Analýza a interpretace výsledků	31
5.1 Vztah mezi procentem občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflace, spokojeností s finanční situací domácnosti, mezilidskou důvěrou a indexem postmaterialistických hodnot.....	31
5.1.1 Tabulka 1: Regresní statistika pro regresi č. 1. Procento občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, míra inflace, spokojenost s finanční situací domácnosti, mezilidská důvěra a index postmaterialistických hodnot.....	31
5.1.2 Tabulka 2: Výsledky regresní analýzy procentního počtu občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot	31
5.1.3 Tabulka 3: Korelační koeficienty pro regresní analýzu procentu občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot	32
5.1.4 Závěr	33
5.2 Vztah mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu, HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflace, spokojeností s finanční situací domácnosti, mezilidskou důvěrou a indexem postmaterialistických hodnot	34
5.2.1 Tabulka 4: Regresní statistika pro regresi č. 2. Procento občanů důvěřujících parlamentu, HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, míra inflace, spokojenost s finanční situací domácnosti, mezilidská důvěra a index postmaterialistických hodnot	34
5.2.2 Tabulka 5: Výsledky regresní analýzy procentu občanů důvěřujících parlamentu, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot	34
5.2.3 Tabulka 6: Korelační koeficienty pro regresní analýzu procentu občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot	35
5.2.4 Závěr	35

5.3 Vztah mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám, HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflace, spokojeností s finanční situací domácnosti, mezilidskou důvěrou a indexem postmaterialistických hodnot.....	37
5.3.1 Tabulka 7: Regresní statistika pro regresi č. 3. Procento občanů důvěřujících politickým stranám, HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, míra inflace, spokojenost s finanční situací domácnosti, mezilidská důvěra a index postmaterialistických hodnot	37
5.3.2 Tabulka 8: Výsledky regresní analýzy procentu občanů důvěřujících politickým stranám, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot	37
5.3.3 Tabulka 9: Korelační koeficienty pro regresní analýzu procentu občanů důvěřujících politickým stranám, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot	38
5.3.4 Závěr	39
5.4 VIF pro jednotlivé proměnné regresních analýz procentu občanů důvěřujících vláde/parlamentu/politickým stranám, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot.....	40
6 Závěr	41
6.1 Hodnocení kvality výzkumu	41
6.2 Doporučení pro další výzkum	42
7 Přílohy	43
7.1 Grafy.....	43
7.2 Použitá literatura	44
7.3 Internetové zdroje.....	45
7.4 Tabulky použitých dat	46
7.4.1 Tabulka 1: Důvěra občanů k politickým institucím.....	46
7.4.2 Tabulka 2: Faktory ovlivňující důvěru občanů k politickým institucím.....	47
7.4.3 Tabulka 12: Počet respondentu v jednotlivých zemích.....	48
7.5 Dotazník World Value Survey	50

2 Úvod

2.1 *Specifikace výzkumného problému*

Co to je politická důvěra? Jaké jsou hlavní teoretické směry při interpretaci jejího výkladu? Jaké jsou hlavní faktory, ovlivňující její růst nebo pokles? A jaký význam má politická důvěra pro politický systém a společnost obecně? To jsou základní otázky, o kterých bych chtěl mluvit ve své bakalářské práci.

Nejprve rád bych řekl pár slov o původu politické důvěry a o počátku vědeckého zájmu o tento společenský fenomén. Sledujeme D. Clarke, který mluví o zrození sociálního státu v Západních demokraciích, jenž měl možnost vzniknout kvůli sociální a hospodářské krizi, způsobenou Velkou Depresí v třicátých letech dvacátého století. Po Druhé světové válce tento sociální stát značně se rozšířil a upevnil se. Požadavek občanů vysokého tempa hospodářského růstu, nízké míry inflace a nezaměstnanosti souvisel s hospodářskou prosperitou po Druhé světové válce, přičemž soupeřící politické strany nabízely v případě svého zvolení rozšíření sociálních programů a vyprodukování hospodářských statků v takovém množství, které rostoucí ekonomika umožňuje (D. Clarke, 1993). Avšak, zajímavý je fakt, a to naznačuje Hetherington (1998), že politická důvěra má tendenci k poklesu od šedesátých let dvacátého století, můžeme vidět tohle na grafu č.1 (viz. Přílohy), který představuje rozdělení četnosti indexu důvěry v roce 1996 ve srovnání s rokem 1964 (Hetherington, 1998).

Je zřejmé, že veřejné mínění občanů o vládě značně se změnilo. *“S výjimkou stoupání na počátku osmdesátých let a v průběhu devadesátých let dvacátého století důvěra ve vládu dramaticky poklesla za posledních třicet let.”* (Hetherington, 1998: 791). Vlastně v této době politologové začínají se zabývat poklesem politické důvěry. Podle Keele (2007) v důsledku prvního velkého poklesu důvěry v sedmdesátých letech dvacátého století se objevila značná část vědeckých prací, které byly věnovány tomuto problému, až později na počátku devadesátých let dvacátého století se objevila další řada vědeckých prací jako výsledek nového poklesu politické důvěry (Keele, 2007). Značně přínosnými pro moji bakalářskou práci považuji díla Putnama, Ingleharta, Eastona, Daltona, Norris, Hetheringtona, Mishlera a Rose, Moreno a dalších.

V literatuře o politické důvěře můžeme najít dva teoretické směry čili dva teoretické vysvětlení, které vysvětlují původ důvěry: kulturní a institucionální. Tyto dva teoretické směry podrobněji popisují William Mishler a Richard Rose ve své práci: *“What Are the Origins of Political Trust?: Testing Institutional and Cultural Theories in Post-Communist Societies”*, rok vydání 2001. *„Kulturní teorie předpokládají, že politická důvěra je exogenní [...] tj. má svůj původ*

mimo politickou sféru v dlouholetých a hluboce zakořeněných přesvědčeních o lidech, které mají své kořeny v kulturních normách a jsou sdíleny na raných etapách života v procesu socializace“ (Mishler, Rose, 2001: 1). „*Naproti tomu institucionální teorie předpokládají, že politická důvěra je endogenní [...] tj. založena na hodnocení občany výkonnosti politických institucí“* (Mishler, Rose, 2001: 1), na tzv. teorii vládní výkonnosti (Norris, 1999), a konkrétně na hodnocení občany hospodářské a politické výkonnosti politických institucí (Mishler, Rose, 2001).

Badatelé, kteří ve svých pracích kladli důraz na vztah mezi hospodářskou výkonností a důvěrou občanů k politickým institucím, jako například, Mishler a Rose (2001), McAllister (1999) nebo Segovia (2008), testovali hypotézu o tom, že lepší hospodářská vyspělost země souvisí s větší mírou důvěry občanů k politickým institucím. Jak se ukázalo v práci Segovia (2008), hospodářský rozvoj, měřený Indexem lidského rozvoje, má pozitivní významnou souvislost s politickou důvěrou. Mishler a Rose (2001) přišli k závěru, že to, jak občany hodnotí hospodářskou výkonnost své zemi, má silný vliv na jejich důvěru k politickým institucím. McAllister (1999) naznačuje, že makroekonomické proměnné, v jeho případě to je HDP na obyvatele, hrají významnou roli při hodnocení občany demokratických institucí a odrážejí míru důvěry k těmto institucím.

Ačkoli, hospodářská výkonnost zemi je významným indikátorem politické důvěry, ať už je vyjádřena makroekonomickými ukazateli nebo subjektivním hodnocením ekonomiky občany, není však jediným postačujícím, jsou tady i řada dalších. Důležitou roli při formování mínění o politických institucích a jednotlivých politicích hrají masmédia. Hetherington píše, že *“politická důvěra by měla také záviset na rozdělení pozitivní a negativní informace, kterou lidé získávají o vládě. Není divu, že přesun médií k více oponentní roli a kritizujícímu stylu doprovázel zhoršení politické důvěry.”* (Hetherington, 1998: 794). Informace, kterou podávají média, může ovlivňovat aktuální politický život a měnit preference občanů vůči politickým stranám během volební kampaně. Je patrný příklad autoritářských režimů, kde média jsou zdrojem propagandy vládnoucích elit, tady média ne tolik odrážejí a interpretují skutečnost, ale spíš vytvářejí ji podle svých vlastních pravidel. *“Konečně, sociální charakteristiky, jako je věk, rasa, vzdělání, příjem, a pohlaví a mohou mít nějaký vliv na úroveň důvěry“* (Hetherington, 1998: 794).

2.2 Cíl práce

Cílem práce je zhodnotit vztah mezi důvěrou občanů k politickým institucím a subjektivním hodnocením ekonomiky občany a základními makroekonomickými ukazateli.

Vzhledem k četným výzkumům (např. Segovia (2008), Moreno (2005)), prokazujícím vztah mezi úrovní politické důvěry na jedné straně a mezilidskou důvěrou, a postmaterialistickými hodnotami na straně druhé, v empirické části práce vlivy těchto proměnných jsou také vzaty v potaz.

3 Politická důvěra

3.1 Definice politické důvěry

Sledujeme Hetheringtona, který vychází ze Stokes (1962) a Miller (1974b), a píše, že tito badatelé, definují politickou důvěru jako „*hlavní orientační bod hodnocení vlády, založený na tom, jak dobře vláda jedná v souladu s očekávanými lidí.*“ (Hetherington, 1998: 791). Podle definice Hetheringtona, politická důvěra je občanskou participací, politickým zájmem a účastí na veřejných záležitostech, starostí o blaho společnosti, tolerancí a ochotou ke kompromisu a také jistotou v politických institucích (Hetherington, 1998, 2002).

Jak jsem již uvedl v úvodní části, politická důvěra má tendenci k poklesu od šedesátých let dvacátého století. V roce 1965 se objevují dvě vědecké práce Davida Eastona pod názvem „*A Framework for Political Analysis*“ (1965a) a „*A Systems Analysis of Political Life*“ (1965b), které se staly základním pilířem následujících výzkumů o politické důvěře a podpoře občany vládnoucích politických režimů. Podle Eastona, koncept tzv. „*systémové podpory*“ odráží orientaci občanů k národnímu státu, orgánům a subjektům správy, Easton také poznamenává, že tato podpora je zvláště důležitá pro demokratické vlády, protože takové vlády se nemohou spolehnout na donucování ve stejném rozsahu jako ostatní režimy (Easton, 1965b).

V rámci konceptu „systémové podpory“ Easton rozlišuje dvě úrovně podpory občany politického systému, to jsou *specifická* politická podpora (*specific political support*) a *rozptýlená* politická podpora (*diffuse political support*). Specifická politická podpora se zaměřuje na zvolené nebo stanovené byrokratické úředníky, kteří jsou zodpovědní za přijetí a realizaci politických rozhodnutí v zemi. Jinými slovy tato podpora se týká jednotlivých politiků a představitelů státní správy. Významným faktorem pro specifickou politickou podporu je výkonnost orgánů státní správy, plnění volebních slibů a požadavků občanů. Je nutné také poznamenat, že specifická politická podpora v krátkodobé perspektivě může se měnit, což je spojeno s volebním cyklem v zemi nebo s hodnocením občany toho, jak dobře vláda řeší ekonomické, sociální nebo politické otázky, nicméně taková kolísání jsou normální pro demokratický systém vládnutí. Rozptýlená politická podpora představuje abstraktnější pocity občanů vůči národnímu státu a politickým institucím. Tento druh politické podpory je důležitý pro legitimitu politického režimu, orgány správy a byrokratický aparát. Na rozdíl od specifické politické podpory, rozptýlená politická podpora má tendenci ke kolísání v dlouhém období, čímž dokáže projevit větší stabilitu, vlastně tím jednotliví politici nebo představitelé státní správy mají pravomoci od občanů vykonávat své základní funkce, i když občané mohou být nespokojeni s některými aspekty prováděné

politiky nebo jejími výsledky. Easton poukazuje na to, že rozptýlená politická podpora hraje významnou roli při přechodu od jednoho politického režimu k jinému, protože podporuje legitimitu nově vzniklých politických institucí a orgánů státní správy, je těsně spojena s národní identitou občanů a představuje jejich trvalé vazby na národní stát (Easton, 1965a, 1965b).

Dále bych chtěl ukázat, jak se vyvíjela politická důvěra v některých zemích a uvést příklady celosvětových trendů.

3.2 *Trendy politické důvěry ve světě*

Na začátku dvacátého století existovalo jen několik demokratických režimů, dokonce některé z nich nedosáhly plné demokracie podle dnešních standardů. Po První Světové válce došlo k prvnímu velkému nárůstu demokratických států, druhá vlna následovala po Druhé Světové válce, a třetí nárůst byl spojen s koncem Studené války. Každý z těchto nárůstu byl následován poklesem, i když počet demokratických států nikdy nespádl zpět do původní základní úrovně (Dalton, 1999). Výzkumy ukazují, že v průměru více než tři čtvrtiny občanů ve vyspělých průmyslových demokraciích považují za nejlepší formu vládnutí demokratickou, na konci Studené války myšlenka demokracie byla téměř univerzální ve všech západních demokraciích. (Dalton, 1999). Ve svém výzkumu Dalton zjistil, že došlo k zásadní změně vztahu mezi občany a státem, kritičtější postoj k politickým institucím, nárůst vzdálenosti mezi občany a politickými stranami a oslabení vztahu mezi občany a vládnoucí elitou jsou důsledkem rostoucí skepse ve společnosti. Ačkoli občané začali vykazovat menší úctu vládnoucím elitám a projevovat větší míru nedůvěry svým vládám, jejich podpora demokratického způsobu vládnutí zůstala stejná (Dalton, 1999).

Nespokojenost s existující formou vládnutí a demokratickou strukturou společnosti pobízí občany požadovat o reformu demokratického systému, aby vyhovoval jejich požadavkům s tím spojenými. Na příkladu Západních demokracií Dalton popisuje některé z nich, například, v případě Velké Británie tyto požadavky jsou spojeny s reformou ústavy, s níž souvisí změna role Sněmovny Lordů, soudní ochrana lidských práv a větší přístup veřejnosti k vládní informaci. V některých zemích požadavek reformou odráží procesní nespokojenost občanů, například volební reformy v Itálii, Japonsku a Novém Zélandu (Dalton, 1999). Nicméně, podle názoru Daltona příčiny nespokojenosti a poklesu politické podpory jsou skryty hlouběji, a dodává, že větší nespokojenost je spojena se systémem zastupitelské demokracie, *“problém je zaměřen na instituce a procesy zastupitelské demokracie, nikoliv na demokratické hodnoty a principy [...] další reakci na lidovou nespokojenost byl posun směrem k participační demokracii.”* (Dalton, 1999: 76). Tyto tendence naznačují, že struktura demokratických instituce, která byla vyvinuta ještě v devatenáctém století a trvá do dnes, potřebuje změny (Dalton, 1999).

Na příkladu zemí Střední a Východní Evropy Mishler a Rose ukazují, nakolik důležitá je podpora občany režimů a politických institucí v nově vzniklých demokraciích, a to jak pro legitimitu nově vzniklých demokratických institucí, tak pro jejich efektivní fungování a výkonnost. Přechod k demokratickému režimu šel ruku v ruce se změnou plánované ekonomiky na kapitalistický typ vztahů, která vyvolala politické napětí a ohrozila podporu občany demokratických institucí, kvůli narušení dislokace hospodářských zdrojů v důsledku prováděných tržních reforem. Tohle podporuje tvrzení o významné roli výkonnosti režimu v nově vzniklých demokraciích, změna podpory či důvěry občanů k politickým institucím v těchto nových demokraciích probíhá rychleji, než v již dlouho existujících. *“Zatímco zavedené demokracie jsou podporovány za to, čím ony jsou, stejně jako za to, co ony dělají, nové demokracie musejí být podporovány za to, co ony dělají, a možná že v krátkodobé perspektivě za to, čím ony nejsou.”* (Mishler a Rose, 1999: 79). Ovšem je pravda, že větší podpora nových demokracií občany je spojena také s odstraněním starého přežívajícího režimu, avšak jak poukazují Mishler a Rose v dlouhodobě perspektivě větší roli hraje výkonnost režimu (Mishler a Rose, 1999).

Jak již bylo uvedeno výše, podpora nového vzrůstajícího demokratického režimů byla šanci zbavit se pout starého autoritářského režimu a komunistické ideologie. Demokracii viděli jako jednu z možných alternativ. Zřejmě se vstává otázka, podle jakých kritéria občané mohou posoudit nový demokratický režim. Podle starého autoritářského, který sice byl horší, ale lidé měli s ním zkušenost a věděli, co od něho očekávat, nebo ten nový, který ještě ne měl šanci prokázat své výhody či nedostatky? Je zřejmě, že bude hodnocen podle své výkonnosti, i když budou určité chyby a obtíže na počátku, *“to neznamená, že nespokojenost s demokracií povede k poptávce po nedemokratické alternativě”* (Mishler a Rose, 1999: 81) tvrdí Mishler a Rose a uvádějí hypotézu Winstona Churchilla (1947):

„Many forms of government have been tried and will be tried in this world of sin and woe. No one pretends that democracy is perfect or all wise. Indeed, it has been said that democracy is the worst form of government, except for all those other forms that have been tried from time to time.“ (Mishler a Rose, 1999: 81).

„Mnoho forem vlády byly vyzkoušeny a budou vyzkoušeny v tomto světě hříchu a trápení. Nikdo netvrdí, že demokracie je dokonalá nebo celkem moudrá. Opravdu, bylo řečeno, že demokracie je nejhorší formou vlády kromě všech těch ostatních forem, které byly vyzkoušeny čas od času.“ (Mishler a Rose, 1999: 81).

3.3 Důvěra k politickým institucím

Politická důvěra obecně je chápána jako důvěra občanů k politickým institucím. Podle Hetheringtona důvěra k politickým institucím snižuje riziko vykořisťování občanů ze strany elit. Prudký pokles důvěry k politickým institucím je vážným signálem nedostatku konsensu ve společnosti (Hetherington, 1998).

Pro svou práci jsem si vybral úzce definovaný koncept politické důvěry, který zahrnuje důvěru k politickým institucím s volenými funkcemi, tudíž důvěru k vládě, k parlamentu a k politickým stranám. O výhodách takové volby budu mluvit dále. Chtěl bych teď popsat důvěru k těmto jednotlivým institucím zvlášť.

3.3.1 Důvěra k vládě

V úvodní části již bylo naznačeno, že důvěra k vládě, stejně jako k politickým institucím, představujícím stávající politický režim, má tendenci k poklesu od šedesátých let dvacátého století. Blind definuje tento proces jako neduh demokratického systému. Podle Blinda v průmyslově rozvinutých zemích tento pokles se projevuje řadou symptomů, mezi kterými se dá vydělit nízkou participací občanů v politickém životě, která se projevuje zmizením zájmů o politiku a řešení politických otázek, zvlášť mezi představitele mladé generace, a také klesající volební účastí občanů (Blind, 2006). Jak poukazuje Blind nespokojenost se stávající vládou a její prováděnou politikou je globálním jevem, na základě údajů BBC Gallup International 2005, které používá Blind, můžeme vidět, že 65% občanů v jednotlivých zemích v Západní Evropě mají nespokojenost se stávající vládou, 73% ve Východní a Střední Evropě, 60% v Severní Americe, 61% v Africe, 65% v Asii a Tichomoří a 69% v Latinské Americe, tyto údaje jsou představeny za rok 2005 (Blind, 2005).

Blind ve své práci *“Building trust in Government in the twenty-first century”* z roku 2006 vysvětluje strategii, které by se měli dodržovat političtí vůdci pro zachránění a upevnění politické důvěry k vládě. Podle této strategie vláda by měla projevovat skutečnou starost o veřejné blaho, důkazem toho by posloužilo dodržování příslibů, které byly dány občanům, tudíž aby se slovy politiků nerozcházel s jejich činy. Za druhé, vláda by měla efektivně zastupovat zájmy svých voličů s důrazem na efektivní výkonnost hospodářské politiky a podporu občany jednotlivých politických stran. Za třetí, nemalou roli tady také hraje politická legitimita stávající vlády, které dá se docílit a udržet pomocí provádění politických reforem, decentralizace a inovací ve státní správě, což by mělo omezit centrální státní moc a převést její část na periferii. Důležitým je také vyhýbání skandálům a přísný dohled nad zneužíváním jednotlivými politiky svého postavení pro vlastní zbohatnutí v rámci korupčních schémat. Z čtvrté, společně s politickými reformami je nutné provádět sociální reformy, které posílí zastoupení občanské společnosti v politickém říze-

ní. Posledním, ale neméně důležitým je provedení technologických inovací, například e-government, které zvýší efektivnost komunikace a spolupráce mezi občany a vládou (Blind, 2006).

3.3.2 Důvěra k parlamentu

Sledujeme S. Rolef, která na základě údajů z Eurobarometru pro 15 států Evropské Unie poukazuje, že důvěra občanů k parlamentu v průměru se snížila z 49% v roce 1996 na 39% v roce 2005, i když v některých zemích, jak poznamenává Rolef, důvěra se zvýšila nebo zůstala stabilní (Rolef, 2006). Tady bychom měli zaměřit svou pozornost na jeden fakt, že míra důvěry, kterou občané mají ke svému parlamentu, nemusí nutně odpovídat míře důvěry, kterou občané mají k jednotlivým členům v parlamentu. Jak tvrdí Rolef, důvěra občanů k jednotlivým členům parlamentu může být výše, než důvěra k parlamentu jako celku, z důvodu vyšších očekávání a nároků, které občané kladou na jednotlivé členy parlamentu (Rolef, 2006).

Jednou z možných příčin snížení důvěry občanů k parlamentu v demokratických zemích je pokles parlamentarismu. Rolef navazuje na Bryce, a uvádí, že *“pokles liberálního liberalismu v 20. století se projevil v nárůstu moci politických stran, která omezuje schopnost poslanců parlamentu svobodně vyjádřit jejich názory, v poklesu kvality kandidátů na křesla v parlamentu, a v nadměrné institucionalizaci práce parlamentu, která způsobuje investice času do řízení na úkor sociálním závazkům“* (Rolef, 2006: 25). Nicméně, základním zůstává předpoklad, že důvěra občanů k parlamentu je ovlivněna jeho výkonností. To, jak parlament plní své funkce a zastupuje zájmy občanů, je významným faktorem, podle kterého občané volí jednotlivé poslance do parlamentu a vytvářejí důvěru k nim a parlamentu jako celku.

3.3.3 Důvěra k politickým stranám

Už dlouhou dobu trvá teoretická diskuse ohledně politické role a významu politických stran pro demokratické vlády. *„Na jedné straně, literatura o stranické vládě zdůrazňuje pozitivní roli, kterou hrají politické strany při formování politické volby, socializaci elit, mobilizaci občanů a organizaci vlády. Na druhou stranu, existuje dlouhá historie protistranické nálady od Rousseau k Madisonu, která kritizuje potíže nejednotnosti a způsoby, kterými politické strany mohou bránit politickému procesu.“* (Daltona Weldon, 2005: 931). Jak poukazují Dalton a Weldon, v dnešní době v Západních demokraciích můžeme vidět pokles důvěry k politickým stranám, s čímž je spojena nízká příslušnost občanů k politickým stranám, klesající volební účast a nízká stranická identifikace. Lidová nespokojenost ve vztahu k politickým stranám pobídnula některé

země přijmout určité institucionální změny a reformovat systém volebního práva, například Itálie, Japonsko a Nový Zéland, na řadě jsou také i další země (Dalton a Weldon, 2005).

Jak poznamenávají Dalton a Weldon, na základě existujících statistik, my můžeme sledovat pokles důvěry k politickým stranám v osmdesátých a devadesátých letech dvacátého století. V tomto období ve většině průmyslově vyspělých demokraciích klesá stranická identifikace občanů, ztrácí se vazba občanů na politické strany, což Dalton považuje důsledkem rozčarování z politických stran. Na základě mezinárodních studií Dalton a Weldon ukazují, že důvěra občanů k politickým stranám značně se změnila ve srovnání s minulou generací. Například, v Kanadě v roce 1979 30% občanů vyjadřovali poměrně velkou míru důvěry k politickým stranám, zatímco k roku 1999 míra důvěry se snížila na pouhých 11%. V Německu míra důvěry občanů k politickým stranám poklesla z 43% v roce 1979 na 26% v roce 1993. Značný pokles důvěry k politickým stranám můžeme vidět také ve Švédsku, kde v období od roku 1968 do roku 1998 míra důvěry poklesla na 45%, z 68% na 23%. Stejně tak poklesla důvěra občanů k politickým stranám v USA, z 40% v roce 1960 na 20% v roce 1980. Dalton a Weldon poukazují na ten fakt, že dneska občané v Západních demokraciích spíše si myslí, že politické strany mají zájem jenom o jejich hlasy, ne o jejich názory (Dalton a Weldon, 2005).

3.4 Teoretické směry vysvětlující původ politické důvěry

Jak jsem již řekl v úvodní části, existuje dva teoretické směry, které vysvětlují původ politické důvěry, to jsou kulturní a institucionální směry. Rozebereme podrobněji tyto teoretické směry a ukažeme základní teorie, které existují v rámci těchto směrů. Výše bylo uvedeno, že kulturní a institucionální teoretické směry rozlišujeme podle toho, jaký ony mají charakter původu politické důvěry, tudíž kulturní teoretický směr má exogenní charakter, zatímco pro institucionální teoretický směr je charakteristická endogenní povaha důvěry. Také podle Mishlera a Rose (2001) a C. Segovia (2008) můžeme rozdělit tyto teoretické směry podle analýzy úrovně faktorů důvěry na mikro- a makroúroveň.

3.4.1 Kulturní teoretický směr

Podle C. Segovia základem důvěry člověka k ostatním lidem ve společnosti nebo k politickým institucím jsou normy a hodnoty, které jedinec osvojuje během procesu socializace, a které se liší v různých společnostech navzájem. Makro-kulturní teoretická vysvětlení kladou důraz na rozdíly míry důvěry mezi jednotlivými zeměmi, kdežto mikro-kulturní teoretická vysvětlení zdůrazňují tyto rozdíly mezi jednotlivci v rámci jednoho národa (Segovia, 2008). Dvěma základními teoriemi pro vysvětlení konceptu politické důvěry z kulturního hlediska podle C. Segovii

jsou teorie sociálního kapitálu Roberta Putnama (1993) a teorie kulturní změny a postmaterialistických hodnot Ronalda Ingleharta (1997).

S teorií sociálního kapitálu se setkáme v práci Roberta Putnama „*Making Democracy Work*“ z roku 1993. Putnam definuje sociální kapitál jako „*normy reciprocity a sítě občanské angažovanosti*“/”*norms of reciprocity and networks of civil engagement*“ (Putnam, 1993: 167). Na příkladu srovnání regionů Severní a Jižní Itálie Putnam ukazuje, jakou významnou roli hraje sociální kapitál pro vytváření efektivní vlády a nezbytných podmínek pro hospodářský rozvoj. Jednotlivé prvky sociálního kapitálu jsou utvářeny na raných etapách života člověka v procesu socializace, jsou nezbytné pro demokratické vlády, občanskou participaci a politickou podporu jednotlivých demokratických institucí (Putnam, 1993; Segovia, 2008).

Sociální kapitál je sestaven ze dvou složek, a to jsou mezilidská důvěra (interpersonal trust) a účast v společenských organizacích (participation in social organizations) (Putnam, 1993; Segovia, 2008). Však podle C. Segovia nejvíce diskutovanou otázkou je vztah mezi politickou důvěrou a mezilidskou důvěrou, tj. důvěrou mezi jednotlivými členy společnosti (Segovia, 2008). Jak poukazují Mishler a Rose kulturní teorie obecně předpokládají, že mezilidská důvěra je hlavní složkou sociálního kapitálu, společně s politickou důvěrou ony zvyšují občanskou participaci v politickém životě a mají příznivý vliv na účinnost vlády (Mishler a Rose, 2008). Existují dva různé názory na vztah mezi mezilidskou a politickou důvěrou. *“Pro některé výzkumníky oba tyto jevy jsou nezávislé a odlišné od sebe, nejsou navzájem spojené, a kde musejí být postaveny různá vysvětlení. [...] Pro jiné existuje vztah: jak mezilidská, tak politická důvěra odpovídají na stejný typ víry, avšak orientovaný na různé objekty. Pokud mezi nimi existuje vztah, pak je to z mezilidské na politickou důvěru: ti, kdo věří ostatním, budou mít sklon důvěřovat institucím.”* (Segovia, 2008: 23). Sledujeme Mishlera a Rose, podle nichž mezilidská důvěra ovlivňuje podporu občanů demokratických režimů nepřímo a je zprostředkována přes důvěru k politickým institucím. Kulturní teorie předpokládají hierarchizovanou strukturu důvěry, podle Mishlera a Rose tato hierarchizovaná struktura má následující podobu: *“základ hierarchie se skládá ze silných mezilidských vazeb důvěry mezi rodinnými příslušníky a členy “face-to-face” skupin, vzniklých ze zkušeností socializace, souvisejících s postavením jednotlivce ve společnosti. Druhá úroveň “neosobní důvěry” se dotýká jednotlivců, kteří nejsou známí osobně, a je následkem zobecnění osobní důvěry, sníženou psychologickou vzdáleností neosobních “ostatních”. Třetí úroveň důvěry se dotýká politických institucí, odrážející rozšíření mezilidské důvěry.”* (Mishler a Rose, 2005: 1053). Důležité je tady připomenout Fukuyamův *“radius důvěry”*, což je rozšířením mezilidské důvěry občanů do důvěry k politickým institucím, v různých kulturách *“radius důvěry”* je odliš-

ný, díky čemuž můžeme sledovat rozdíly v míře důvěry v rámci jednotlivých kultur (Fukuyama, 1995; Mishler a Rose, 2005).

Další vysvětlení konceptu politické důvěry představuje teorie kulturní změny a postmaterialistických hodnot Ronalda Ingleharta. Jak říká Inglehart: *“Modernizace je syndrom sociálních změn, spojených s industrializací”* (Inglehart a Welzel, 2009: 1). Tato tendence proniká do všech aspektů života, transformuje sociální život a politické instituce, vytváří příznivé podmínky pro vznik a existenci demokratické společnosti, vyvolává ochotu a dává možnost občanům se zúčastnit v politickém životě společnosti (Inglehart a Welzel, 2009). Změny v sociální a politické sféře, hospodářská prosperita a zvýšení blahobytu občanů daly vznik post-moderní společnosti, v které dochází ke změně hodnot občanů: klade se důraz na sebevyjádření, začínají se projevovat emancipační hodnoty, objevuje se požadavek větších svobod (Inglehart, 1997). *“Tyto změny představují posun od materialistických hodnot – které zdůrazňují bezpečnost a přežití - k postmaterialistickým hodnotám – které zdůrazňují kvalitu života a sebevyjádření.”* (Segovia, 2008: 25). R. Inglehart tvrdí, že ekonomické faktory mají jen malý vliv na podporu občany politických institucí, které představují existující režim. Podle Ingleharta legitimita režimu záleží na kulturním prostředí, zvláště na poskytování demokratických práv a svobod (Welzel a Inglehart, 2008). C. Segovia navazuje na R. Ingleharta a píše, že postmaterialistické hodnoty, které rozdělují občane ve společnosti, budou mít negativní dopad na důvěru občanů ke státním institucím, kvůli rostoucímu skepticizmu a odmítnutí autorit a struktur (Segovia, 2008) C. Segovia také poznamenává, že mezilidská důvěra a postmaterialistické hodnoty mezi sebou navzájem souvisí, úroveň mezilidské důvěry ve společnosti má pozitivní vztah s počtem občanů, které rozdělují postmaterialistické hodnoty.

C. Segovia prováděla výzkum vztahu politické důvěry s mezilidskou důvěrou a postmaterialistickými hodnotami, existujícími ve společnosti, výzkum měl podobu mezinárodního srovnání. Zdrojem dat byla organizace World Value Survey, výzkumná práce zahrnovala údaje z let 1995-1997 a 2000-2002. Jak se ukázalo z výzkumu, mezilidská důvěra má statisticky významný pozitivní vztah s politickou důvěrou, tj. vyšší procent respondentů, kteří zodpověděli, že mohou důvěřovat ostatním lidem, souvisel s větší důvěrou občanů k politickým institucím. Pro testování vztahu mezi politickou důvěrou a postmaterialistickými hodnotami C. Segovia používá Index materialistických/postmaterialistických hodnot Ingleharta. Očekávalo se, že občané, kteří rozdělují materialistické hodnoty, budou mít větší důvěru k politickým institucím, než ti, kteří rozdělují postmaterialistické hodnoty. Postmaterialistické hodnoty občanů by měly mít negativní vliv na politickou důvěru. Avšak, podle výzkumu se ukázalo, že situace je opačná, politická důvěra je

vyšší v těch zemích, kde větší procent občanů rozděluje postmaterialistické hodnoty, ale tento vztah není statisticky významný (Segovia, 2008).“

3.4.2 Institucionální teoretický směr

Na rozdíl od kulturního teoretického směru, institucionální teoretický směr zdůrazňuje jedním ze základních faktorů formování vztahu mezi politickými institucemi a občany vládní výkon neboli výkon politických institucí společnosti. Stejně jako kulturní teoretický směr, institucionální teoretický směr můžeme rozdělit na makro-institucionální a mikro-institucionální teoretická vysvětlení, přičemž podle C. Segovia makro-institucionální vysvětlení nám ukatují na celkový dopad výkonnosti politických institucí na průměrnou úroveň důvěry v jednotlivých zemích, zatímco mikro-institucionální teoretická vysvětlení kladou důraz na dopad výkonnosti politických institucí na individuální úroveň důvěry (Segovia, 2008).

Společným rysem institucionálních verzí důvěry občanské společnosti ve vztahu k politickým institucím je tvrzení o racionalitě důvěry. Racionalitu důvěry můžeme chápat jako podmíněnost důvěry především vnitropolitickými faktory, spojenými s politickým a ekonomickým kursem vlády, a uvědomováním občany úrovně efektivnosti prováděné politiky (Mishler a Rose, 2005). Tvrzení o endogenní povaze důvěry a její racionalitě se vyvíjí v rámci teorie racionální volby a obsahuje hlavní postulát ve svém základě ekonomické teorie o účinnosti a efektivnosti stávajících politických institucí. Jak poukazuje McAllister, vlády, o kterých občané mají mínění, že poskytují hospodářský blahobyt a prosperitu, mají větší pravděpodobnost znovu být zvoleny (McAllister, 1999).

Crete (2006) navazuje na Norrisa (1999) a tvrdí, že důvěra občanů k politickým institucím není stabilním jevem, ona může se měnit s požadavky občanů a také podle stupně vládní odezvy, což znamená, že jednotlivé politické instituce by měly efektivně a včas reagovat na požadavky svých občanů, ať už to jsou politické požadavky nebo požadavky týkající hospodářské politiky a sociálních změn (Crete, 2006). Efektivně fungující politické instituce vytvářejí politickou důvěru, zatímco nedostatkem úspěchu v jejich práci je skepticismus a nedůvěra občanů k politickým institucím (Mishler a Rose, 2001; Inglehart, 1997). Mishler a Rose také zdůrazňují, že důvěra občanů k politickým institucím je zvláště důležitá pro demokratické vlády, protože se ony nemohou spolehnout na nátlak vůči svým občanům ve stejném rozsahu jako ostatní režimy, tím pádem demokratické vlády musejí usilovat o co nejefektivnější výkonnost, aby byly důvěryhodné v očích svých občanů a nezklamaly je (Mishler a Rose, 2001).

Podle Mishlera a Rose jedním ze základních indikátorů výkonnosti nově vzniklých demokracií je prováděná hospodářská politika a reformy, které by přispívaly ke zvětšení blahobytu občanů. Avšak, je třeba zdůraznit, že reformy hospodářství potřebují určitou dobu, aby byl viděn jejich výsledek, proto ony musejí probíhat společně se zvýšením práv a svobod lidí, zrušením cenzury a dalších prvků, které odlišují demokratický režim od autoritářského a zvyšují podporu občany nově vzniklých politických institucí (Mishler a Rose, 1999). Stejný názor o důležitosti provádění efektivní hospodářské politiky má McAllister, a poukazuje, že ekonomická výkonnost stejně tak důležitá pro rozvinuté demokracie jako významný faktor, ovlivňující důvěru občanů k politickým institucím (McAllister, 1999).

Při studiu literatury k uvedenému tématu své bakalářské práce jsem se setkal s různými názory ohledně toho, jak a pomoci jakých proměnných bychom měli statisticky ověřit a ohodnotit vztah mezi hospodářskou výkonností zemi a politickou důvěrou. Například, podle Crete (2006) a McAllistera (1999) bychom měli tento vztah stanovit pomoci měření vnímání občany stavu ekonomiky čili subjektivní ekonomiky, spíše než měřením skutečné ekonomiky. Mishler a Rose vysvětlují to tím, že makroekonomické statistiky nezahrnují některé aspekty hospodářského života společnosti, jako například, výměna statky mezi lidmi nebo výroba statků pro vlastní spotřebu (Mishler a Rose, 1999). To je důvodem, proč někteří autoři považují makroekonomické indikátory vyspělosti zemi za nespolehlivé. Musím také poznamenat, že v případě Centrální a Východní Evropy po pádu komunismu pro politickou podporu nového režimu občany měla větší význam budoucí makroekonomická výkonnost zemi, než jejich současná spokojenost s osobní finanční situací, tudíž občané kladli větší důraz na budoucí výsledky reforem (Mishler a Rose, 1999). Moreno a Segovia, například, pro subjektivní hodnocení ekonomiky občany používali otázku z WVS *“Spokojenost s finanční situací domácnosti/Satisfaction with financial situation of household.”* (Moreno, 2005; Segovia, 2008). Nicméně jiní autoři používají makroekonomické ukazatele vyspělosti zemi, například, Muller (1995), McAllister (1999).

Ian McAllister používá pojmy *“podpora/support”* a *“důvěra/confidence”* za zaměnitelné. Existuje několik způsobů pro vysvětlení konceptu politické důvěry neboli důvěry k politickým institucím. McAllister uvádí tři různá hlediska: *“Úzce definované, předmětem podpory můžeme myslet sám politický systém, zahrnující parlamenty a byrokratický aparát. Širší definice může zahrnovat instituce, které udržují společenský řád, a to soudní systém, policii a ozbrojené síly. Ještě rozšířeněji, koncept demokratických institucí by mohl zahrnovat základní instituce občanské společnosti, jako je školský systém, hromadné sdělovací prostředky, odborové organizace a velké společnosti.”* (McAllister, 1999: 191). Já jsem si zvolil pro svůj výzkum úzce definovaný koncept politické důvěry. Toto má řadu výhod, podle McAllistera při provádění mezinárodního

srovnání tento koncept bude méně dvojnásobný, ještě jedním důvodem je fakt, že v nově vzniklých demokraciích občané nemají takový rozvinutý vztah s obecními institucemi občanské společnosti jak s reprezentativní vládou (McAllister, 1999). Stolle při zkoumání důvěry občanů k politickým institucím používá stejný trojrozměrný koncept důvěry a na základě údajů z World Value Survey do úzce definovaného konceptu politické důvěry zahrnuje důvěru k politickým institucím s volenými funkcemi: důvěru k vládě/*confidence in government*, důvěru k parlamentu/*confidence in parliament* a důvěru k politickým stranám/*confidence in political parties* (Stolle, 2001).

McAllister poukazuje na ten fakt, že vazba mezi ekonomickými hodnotami občanů a jejich důvěrou k politickým institucím v rozvinutých demokraciích je slabší, než v nově vzniklých demokraciích, a jednu z klíčových úloh při formování podpory čili důvěry k vládě a k politickým institucím tady hraje ekonomická očekávání občanů. Pokud chceme zkoumat vliv hospodářské výkonnosti zemi na politickou důvěru občanů, měli bychom dávat pozornost na zásadní rozdíl mezi tím, jak vnímají občané hospodářskou situaci zemi, a skutečným ekonomickým výkonem (McAllister, 1999). Podle McAllistera na hospodářskou výkonnost můžeme pohlížet z dvou různých hledisek: z *sociotropického (sociotropic)*, tj. kolektivního a *egocentrického (egocentric)*, tj. individuálního, přičemž McAllister poznamenává, že hospodářskou výkonnost bychom měli spíše pozorovat na základě kolektivních kritéria.

Ve svém výzkumu McAllister prováděl makro a mikro analýzu faktorů hospodářské výkonnosti, které mají vliv na míru důvěry občanů k politickým institucím. Pro svůj vzorek McAllister používá 24 zemí OECD (Organization of Economic Cooperation and Development), pro zkoumání podpory občany politických institucí v těchto zemích on uvádí řadu makroekonomických indikátorů hospodářské výkonnosti, například, HDP na obyvatele, míra inflace a míra nezaměstnanosti. Jak se ukázalo, země s vyšším HDP na obyvatele mají menší míru důvěry k politickým institucím, ale podle McAllistera tohle podporuje hypotézu o zvýšených očekáváních občanů ohledně výkonnosti politických institucí v nejrozvinutějších a nejbohatších zemích. Co se týče nezaměstnanosti, ta má jen slabý vliv na podporu občany politických institucí ve svých zemích (McAllister, 1999). Na individuální úrovni McAllister zkoumá vliv osobního uspokojení občanů s jejich ekonomickou situací důvěru k politickým institucím a poukazuje, že tento vliv je větší v nově zavedených demokraciích, než v již existujících. Jak se ukázalo, z výzkumu egocentrické hodnocení hospodářské výkonnosti má slabší vliv na důvěru občanů k politickým institucím, než sociotropické hodnocení (McAllister, 1999).

4 Empirická část

4.1 Cíl empirické části

Pro zodpovězení na otázku, zda v zemích s vyšší úrovní hospodářského rozvoje větší počet občanů důvěřuje politickým institucím, na základě prostudované literatury, jsem si vybral řádu nejčastěji používaných světových ekonomických indikátorů hospodářské vyspělosti a výkonnosti ekonomiky. Jsou to HDP na obyvatele při přepočtení cen podle parity kupní síly, míra nezaměstnanosti, míra inflace. Z prostudovaných prací pro subjektivní hodnocení ekonomiky občany jsem si vybral otázku z WVS “Spokojenost s finanční situací domácnosti/Satisfaction with financial situation of household.”

Pro můj výzkum je podstatný vliv třetí proměnné. Jak již jsem uvedl v teoretické části, jedněmi ze zásadních faktorů ovlivňujícími politickou důvěru občanů k politickým institucím jsou mezilidská důvěra a postmaterialistické hodnoty ve společnosti, proto zahrnu je do svého výzkumu jako kontrolní proměnné, zatímco zájmovými budou proměnné, představující ekonomickou vyspělost zemi.

Takže, cílem empirické části je statistické ověření vztahu mezi politickou důvěrou, vyjádřenou procentním počtem občanů důvěřujících vládě/ parlamentu/ politickým stranám, a hospodářskou vyspělostí společnosti, měřenou HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflací a spokojeností s finanční situací domácnosti, přičemž mezilidská důvěra a postmaterialistické hodnoty budou vzaty v potaz jako kontrolní proměnné.

4.2 Stanovení hypotéz

Hypotéza č.1: Vztah mezi politickou důvěrou, vyjádřenou procentem občanů důvěřujících vládě, mezilidskou důvěrou, postmaterialistickými hodnotami a hospodářskou vyspělostí společnosti, měřenou HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflace a spokojeností s finanční situací domácnosti.

č.1.1: V zemích s vyšším HDP na obyvatele větší procento občanů bude důvěřovat vládě.

č.1.2: V zemích s vyšší mírou nezaměstnanosti menší procento občanů bude důvěřovat vládě.

č.1.3: V zemích s vyšší mírou inflace menší procento občanů bude důvěřovat vládě.

č.1.4: V zemích, kde občané mají vyšší spokojenost s finanční situací domácnosti, větší procento obyvatelstva bude důvěřovat vládě.

č.1.5: V zemích s vyšší mírou mezilidské důvěry u občanů větší procento obyvatelstva bude důvěřovat vládě.

č.1.6: V zemích, kde větší procento občanů sdílí postmaterialistické hodnoty, menší procento obyvatelstva bude důvěřovat vládě.

Hypotéza č.2: Vztah mezi politickou důvěrou, vyjádřenou procentním počtem občanů důvěřujících parlamentu, mezilidskou důvěrou, postmaterialistickými hodnotami a hospodářskou vyspělostí společnosti, měřenou HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflace a spokojeností s finanční situací domácnosti.

č.2.1: V zemích s vyšším HDP na obyvatele větší procento občanů bude důvěřovat parlamentu.

č.2.2: V zemích s vyšší mírou nezaměstnanosti menší procento občanů bude důvěřovat parlamentu.

č.2.3: V zemích s vyšší mírou inflace menší procento občanů bude důvěřovat parlamentu.

č.2.4: V zemích, kde občané mají vyšší spokojenost s finanční situací domácnosti, větší procento obyvatelstva bude důvěřovat parlamentu.

č.2.5: V zemích s vyšší mírou mezilidské důvěry u občanů větší procento obyvatelstva bude důvěřovat parlamentu.

č.2.6: V zemích, kde větší procento občanů sdílí postmaterialistické hodnoty, menší procento obyvatelstva bude důvěřovat parlamentu.

Hypotéza č.3: Vztah mezi politickou důvěrou, vyjádřenou procentním počtem občanů důvěřujících politickým stranám, mezilidskou důvěrou, postmaterialistickými hodnotami a hospodářskou vyspělostí společnosti, měřenou HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflace a spokojeností s finanční situací domácnosti.

č.3.1: V zemích s vyšším HDP na obyvatele větší procento občanů bude důvěřovat politickým stranám.

č.3.2: V zemích s vyšší mírou nezaměstnanosti menší procento občanů bude důvěřovat politickým stranám.

č.3.3: V zemích s vyšší mírou inflace menší procento občanů bude důvěřovat politickým stranám.

č.3.4: V zemích, kde občané mají vyšší spokojenost s finanční situací domácnosti, větší procento obyvatelstva bude důvěřovat politickým stranám.

č.3.5: V zemích s vyšší mírou mezilidské důvěry u občanů větší procento obyvatelstva bude důvěřovat politickým stranám.

č.3.6: V zemích, kde větší procento občanů sdílí postmaterialistické hodnoty, menší procento obyvatelstva bude důvěřovat politickým stranám.

4.3 Data

Budu používat sekundární data místo sběru primárních dat. Jako zdroj dat jsem si vybral asociaci World Values Survey. World Values Survey (WVS) bere svůj původ z European Values Study (EVS) v roce 1981. WVS provádí výzkum veřejného mínění o přesvědčeních, hodnotách a motivacích lidí po celém světě, který je uskutečněn sítí sociálních vědců z vedoucích univerzit po celém světě a umožňuje sledovat sociokulturní a politické změny v jednotlivých společnostech (<http://www.worldvaluessurvey.org>, datum přístupu: 25.2.2012). Projekt je veden řídicím výborem zastupujícím všechny regiony světa. Údaje z průzkumu WVS se stávají více známé v posledních letech, byly využity ve stovkách publikací ve více než dvaceti jazycích. Tyto údaje jsou také používány v postgraduálních seminářích a pro vzdělávací účely obecně. Mnou je zvolena pátá nejnovější vlna výzkumů z roků 2005-2008. Tato studie byla uskutečněna 57 zeměmi po celém světě a data, které budu používat, znázorňují procento odpovědí na otázky, související s výzkumnými proměnnými.

4.4 Popis proměnných

4.4.1 Politická důvěra

World Values Survey provádí dotazníkové šetření jednotlivců, aby ohodnotili svou důvěru ve velký počet institucí a organizací od parlamentu, který je centrální institucí představující demokracie, včetně vlády, úřednictva, politických stran, ozbrojených sil, policie, tisku, církve, odboru, soudního a vzdělávacího systému. Já jsem si vybral tři otázky, které znázorňují dimenzi politické důvěry občanů ve vládu, parlament a politické strany (viz výše “Indikátory důvěry”):

V138 – Důvěra ve vládu (Confidence in the Government)

V139 – Důvěra v politické strany (Confidence in the Political Parties)

V140 – Důvěra v parlament (Confidence in the Parliament).

Otázka zní následovně:

“Budu vyjmenovávat několik organizací. Pro každou z nich, mohl/a byste mi říct, kolik důvěry v nich máte: je to hodně důvěry, docela hodně důvěry, málo důvěry, vůbec žádná?”¹

Pro každou otázku z čtyř možných odpovědí si vezmu procento jednotlivců, kteří zodpověděli a great deal of confidence (hodně důvěry) a quite a lot of confidence (docela hodně důvěry), a spočítám součet procent.

4.4.2 Hrubý domácí produkt (HDP)

Za měřítko hospodářské vyspělosti jednotlivých zemí bývá často považován hrubý domácí produkt. „*Hrubý domácí produkt je tok zboží a služeb, vyrobených na území určité země za určité období. Obvykle máme na mysli roční domácí produkt.*” (Holman, 2005: 426). Jak poukazuje Holman, hrubý domácí produkt je čistě statistickým ukazatelem, „*zahrnuje pouze ty výrobky a služby, které jsou prodávány a kupovány na trzích. Nezahrnuje výrobky a služby, které si lidé vyrábějí pro vlastní potřebu nebo které si navzájem poskytují jako protislужby.*” (Holman, 2005: 426). Příčinou, proč často se zpochybňuje rovnítko mezi výší hrubého domácího produktu a hospodářskou vyspělostí je to, že "kvalitu lidského života" nelze automaticky spojovat s množstvím zboží a služeb, které vyprodukuje stát. (Zemánek, 2005). Nicméně hrubý domácí produkt (HDP) zůstává nejzákladnější charakteristikou hospodářské vyspělosti země.

Hospodářskou vyspělost společnosti budu sledovat na základě údajů HDP na obyvatele při přepočtení cen podle parity kupní síly, vyjádřených v amerických dolarech za rok 2006 z World Economic Indicators Database (<http://www.worldbank.org>, datum přístupu: 11.2.2011). HDP je součtem hrubé přidané hodnoty všech domácích výrobců v ekonomice plus jakékoli daně z výrobků a minus veškeré dotace (subvence), které nejsou zahrnuty v hodnotě výrobků. Tohle se vypočítá bez srážky na odpis vyrobených aktiv nebo vyčerpání či degradaci přírodních zdrojů. (<http://worldbank.org>). Data o HDP si vezmu pouze pro ty země, o kterých zároveň mám údaje z výzkumu World Value Survey (viz. Přílohy).

4.4.3 Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti je míra rozšíření nezaměstnanosti a je vypočtena jako procentní podíl dělením počtu nezaměstnaných osob všemi současnými pracovními silami v zemi. Podle

¹ “I am going to name a number of organizations. For each one, could you tell me how much confidence you have in them: is it a great deal of confidence, quite a lot of confidence, not very much confidence or none at all?”

Mezinárodní Organizace Práce nezaměstnanými jsou ti, kteří v současné době nepracují, ale jsou ochotni a schopni pracovat za mzdu, jsou k dispozici pro práci a aktivně hledají práce. *“Hledání zaměstnání je nezbytným znakem nezaměstnaného.”* (Holman, 2005: 292). *“Míra nezaměstnanosti se prakticky zjišťuje tak, že se mezi nezaměstnané zařazují lidé, kteří se hlásí na úřadech práce.”* (Holman, 2005: 292). To je tzv. registrovaná nezaměstnanost. Avšak je třeba poznamenat, že skutečná nezaměstnanost je vždy o nějaké procento vyšší než registrovaná nezaměstnanost (Holman, 2005). Existují různé způsoby, kterými národní statistické úřady mohou měřit nezaměstnanost. Tyto rozdíly ve způsobu měření mohou omezit platnost mezinárodního srovnání údajů o nezaměstnanosti. Nicméně, národní statistické agentury stále více přijímají definice nezaměstnanosti podle Mezinárodní Organizace Práce (<http://ilo.org>, datum přístupu 3.3.2012). Data o míře nezaměstnanosti si vezmu za rok 2006 a pouze pro ty země, o kterých zároveň mám údaje z výzkumu World Value Survey (viz. Přílohy).

4.4.4 Míra inflace

V ekonomické teorii inflace je zvýšením celkové úrovně cen zboží a služeb v ekonomice v průběhu času. Podle Holmana: *“Inflace je růst cen neboli zmenšování kupní síly peněz. A mějme přitom na paměti: inflace je zmenšování kupní síly peněz, nikoliv kupní síly lidí. Inflace zmenšuje množství zboží a služeb, které můžeme koupit za peněžní jednotku. Ale nezmenšuje množství zboží a služeb, které si můžeme koupit za náš důchod. Inflace totiž zvyšuje nejen ceny zboží a služeb, ale všechny ceny – tedy také mzdy, nájemné, úroky a ceny ostatních výrobních faktorů.”* (Holman, 2005: 543). Hlavním ukazatelem cenové inflace je míra inflace, každoroční procentní změna všeobecného cenového indexu (obvykle indexu spotřebitelských cen) v čase. *„Inflace měřená indexem spotřebitelských cen vyjadřuje roční procentní změnu nákladů na získání průměrným spotřebitelem koše zboží a služeb, které mohou být stanoveny nebo změněny v zadaných intervalech, například jednou ročně“* (<http://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG>, datum přístupu 3.3.2012).

4.4.5 Subjektivní hodnocení ekonomiky občany

Z databáze World Value Survey jsem si vybral pro svůj výzkum otázku týkající se spokojenosti s finanční situací domácnosti. Jak jsem již řekl v teoretické části, tuto otázku používali ve svých pracích Moreno (2005) a Segovia (2008).

V68 – Spokojenost s finanční situací domácnosti (Satisfaction with financial situation of household).

Otázka zní následovně:

“Jak jste spokojen/a s finanční situací vaší domácnosti? Pokud ‘1’ znamená, že jste zcela nespokojen/a na této škále, a ‘10’ znamená, že jste úplně spokojen/a, kde byste umístil/a svou spokojenost s finanční situací domácnosti?”²

Já si vezmu procento jednotlivců, kteří umístili svou spokojenost s finanční situací domácnosti na škále od ‘5’ do ‘10’ a spočítám součet procent.

4.4.6 Mezilidská důvěra

Badatelé zkoumající vliv mezilidské důvěry na politickou důvěru obvykle používají otázku z databáze World Value Survey “Většině lidí se dá věřit/Most people can be trusted.”

V23 – Většině lidí se dá věřit (Most people can be trusted).

Tato otázka se ptá:

“Obecně řečeno, řekl byste, že většině lidí se dá věřit nebo, že musíte být velmi opatrnými při jednání s lidmi?”³

Já jsem si vybral procentní počet lidí, kteří odpověděli, že většině lidí se dá věřit.

4.4.7 Postmaterialistické hodnoty

Index postmaterialismu nebo tzv. index Ingleharta je založen na čtyřech položkách, které jsou používány od roku 1970 v Eurobarometru a od počátku osmdesátých let dvacátého století ve výzkumu World Value Survey.

Y002 - Post-Materialist index 4-item

Otázka zní následovně:

“V poslední době hodně mluví o tom, jaké by měly být cíle této země na příštích 10 let. Na této kartičce jsou uvedeny rozličné cíle, kterým různé lidé mohou dávat přednost. Které z těchto cílů považujete za nejdůležitější?” – “A co by bylo vaší druhou volbou?”

a) *Udržovat pořádek v národě;*

b) *Dávat lidem více slova v rozhodnutích vlády;*

² “How satisfied are you with the financial situation of your household? If ‘1’ means you are completely dissatisfied on this scale, and ‘10’ means you are completely satisfied, where would you put your satisfaction with your household's financial situation?”

³ “Generally speaking, would you say that most people can be trusted or that you need to be very careful in dealing with people?”

c) *Bojovat proti růstu cen;*

d) *Chránit svobodu projevu.*⁴

Respondenty žádali, aby vybrali z toho zpočátku nejdůležitější cíl, a pak druhý důležitý cíl. Respondenti, kteří vybírali položky a) a c), měli materialistické hodnoty, které odrážely fyzickou nebo ekonomickou nejistotu. Respondenti, kteří měli orientaci k postmaterialistickým hodnotám, vybírali položky b) a d). Později Inglehart zavedl kategorii “smíšený typ”, kterou můžeme pozorovat v případě, když respondent vybere jednu položku z a) a c), a druhou položku z b) a d) (Inglehart 1997).

Pro můj výzkum je podstatný vliv postmaterialistických hodnot na politickou důvěru, proto si vyberu procentní počet lidí, kteří mají postmaterialistické hodnoty.

4.5 Výzkumná strategie

Jako výzkumnou strategii jsem si zvolil kvantitativní metodu, pro kterou je charakteristické popisování jevů pomocí symbolů (proměnných), (Disman, 1993). Její výhodou oproti kvalitativní metodě výzkumu je možnost získat omezené množství informací o velkém počtu jedinců. Kvantitativní metoda používá deduktivní postup, tudíž v průběhu výzkumu na základě prostudované teorie se vytváří obecná tvrzení čili hypotézy, které následně se ověřují pomocí empirické analýzy dat.

4.6 Metody vyhodnocování a interpretace získaných dat

Pro zjištění statisticky významného vztahu budu používat korelační a regresní analýzu. Data budou spočítány v Microsoft Office Excel 2010, hladina spolehlivosti bude nastavena na 95%, při interpretaci výsledků budu vycházet z hladiny statistické významnosti 0,05%.

4.6.1 Korelační analýza

Korelační koeficient bude počítán podle Pearsona. Pearsonův korelační koeficient r představuje míru síly lineárního vztahu dvou náhodných spojitých proměnných X a Y , přičemž dvě náhodné proměnné budou tím více korelovány, čím blíže je hodnota r k číslům 1 nebo -1 . Při analýze výsledků budu porovnávat výběrový korelační koeficient r s kritickou hodnotou kore-

⁴ “Lately there has been a lot of talk about what should be the goals of this country for the next 10 years. On this card various goals which different people might prefer are listed. Which of these goals do you consider the most important?” – “And what would be your second choice?”

a) Maintain order in the nation;

b) Give people more say in the decisions of the government;

c) Fight rising prices;

d) Protect freedom of speech.

lačního koeficientu r_k , který pro hladinu významnosti α a pro počet měření n nalezneme v tabulkách. Pokud $|r| > r_k$, můžeme říct, že mezi proměnnými existuje statisticky významný vztah. Pokud výběrový korelační koeficient r je kladný, vztah mezi proměnnými je pozitivní, tudíž čím větší je jedná proměnná, tím větší je druhá. Pokud výběrový korelační koeficient r je záporný, vztah mezi proměnnými je negativní, tudíž čím větší je jedná proměnná, tím menší je druhá proměnná (Hendl, 2006). Nevýhodou korelační analýzy je to, že i když zjistíme statisticky významný vztah, nemáme jistotu, zda nebyl způsoben významným vlivem třetí proměnné.

4.6.2 Regresní analýza

Oproti korelační analýze regrese má řadu výhod, umožňuje přesněji popsat tvar vztahu mezi proměnnými X a Y . Regresní přímka vystihuje vztah mezi závisle a nezávisle proměnnou (Hendl, 2009). V našem případě závislé proměnné jsou: procento občanů, kteří důvěřují vládě/parlamentu/politickým stranám; zatímco nezávislé jsou: HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, míra inflace, procento občanů spokojených s finanční situací domácností, míra mezilidské důvěry a procento občanů, kteří sdílejí post-materialistické hodnoty.

Lineární model regresní analýzy má tuto podobu:

$$Y = a_0 + a_1X_1 + a_2X_2 + \dots + a_kX_k + \varepsilon, \text{ kde}$$

1. Y je vysvětlovaná proměnná
2. a_0 , je absolutní člen
3. a_1, \dots, a_k jsou regresní koeficienty
4. $X_1 \dots X_k$ jsou vysvětlující proměnné
5. ε je náhodná složka

Po aplikaci tohoto vzorku na problém své práce regresní model bude mít tuto podobu:

$$PD = a_0 + a_1HDP + a_2NEZAM. + a_3INFLACE + a_4FINSP. + a_5MEZILIDDŮV. + a_6POSTMATER. + \varepsilon$$

1. PD – procento občanů důvěřujících vládě/parlamentu/politickým stranám
2. a_0 , je absolutní člen
3. a_1, \dots, a_k jsou regresní koeficienty
4. X_1 – hrubý domácí produkt na obyvatele

X_2 – míra nezaměstnanosti

X_3 – míra inflace

X_4 – procento občanů spokojených s finanční situací domácnosti

X_5 – míra mezilidské důvěry

X_6 – index postmaterialistických hodnot

5. ε je nahodná složka

Tento regresní model použiju zvláště pro politickou důvěru k vládě, politickou důvěru k parlamentu a politickou důvěru k politickým stranám.

4.6.3 Variance Inflation Factor

VIF (Variance Inflation Factor) dává možnost zhodnotit nárůst rozptylu regresního koeficientu, který může vyskytovat vzhled k vysoké korelaci proměnných. Jinými slovy, VIF - faktor umožňuje zjistit, zda multikolinearita, která je přítomná v modelu, tj. vztah mezi nezávislými proměnnými, nebude natolik vysoká, aby ohrozila výsledky výzkumu. Hodnota VIF - faktoru by neměl být vyšší než 5 (Hendl, 2009).

VIF - faktor vysvětlující proměnné X_p je definován vztahem:

$$VIF_p = 1 / (1 - R_p^2)$$

kde R_p^2 je hodnota spolehlivosti vypočtena z regresní analýzy mezi regresorem X_p a zbývajících vysvětlujícími proměnnými.

4.7 Popis vzorků

Výslední vzorek tvoří 47 pozorování, seznam zemí a počet respondentů viz. Přílohy č. 7.3.3. Ve vzorku jsou představeny země z: 20 zemí patří do Evropy, 3 zemí patří do Severní Ameriky, 8 zemí představují Jižní Ameriku, 8 zemí patří do Asie, 4 zemí do Afriky, 2 zemí představují Blízký Východ a 2 zemí patří do Oceánie. Z těchto 47 zemí: 20 zemí jsou členy OECD (Organization of Economic Cooperation and Development), 9 zemí jsou post-komunistické, a 2 zemí (Čína a Vietnam) jsou komunistické. Autor si uvědomuje, že vzorek není reprezentativní pro celosvětovou populaci, na druhou stranu autor pracuje s maximálně dostupným počtem pozorování.

4.8 Země jako výzkumná jednotka

Země jako výzkumná jednotka má řadu výhod a nevýhod. Měli bychom dávat zvláštní pozornost na slovo národnost, protože v rámci jednoho národa mohou existovat několik etnických skupin, které se liší jak etnicky, tak jazykově a podle vyznání. Nicméně, *“použití národnosti jako kritéria je otázkou výhodnosti, protože je to nesmírně jednodušší získávat údaje pro národy, než pro organicky homogenní společnosti. Národy, jako politické subjekty, poskytují všechny druhy statistik o svých obyvatelích.”* (Hofstede, 2010: 19). Nevýhodou použití jedné země jako výzkumné jednotky je to, že jsou různě velké jak podle geografické velikosti, tak podle počtu obyvatel; také některé země mohou mít více národnostních menšin a různá vyznání, stejně jako různé politické režimy, což by mohlo zkomplikovat interpretaci výsledků a hodnocení kvality výzkumu.

5 Analýza a interpretace výsledků

5.1 *Vztah mezi procentem občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflace, spokojeností s finanční situací domácnosti, mezilidskou důvěrou a indexem postmaterialistických hodnot.*

5.1.1 **Tabulka 1: Regresní statistika pro regresi č. 1. Procento občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, míra inflace, spokojenost s finanční situací domácnosti, mezilidská důvěra a index postmaterialistických hodnot.**

<i>Regresní statistika</i>	
Násobné R	0,68
Hodnota spolehlivosti R	0,46
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,38
Chyba stř. hodnoty	14,82
Pozorování	47

5.1.2 **Tabulka 2: Výsledky regresní analýzy procentního počtu občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot.**

	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba stř. hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>
Hranice	-6,01	17,07	-0,35	0,72
HDP na obyvatele	-0,00064	0,00021	-3,0018	0,0046
Míra nezaměstnanost	0,17	0,22	0,78	0,43
Míra inflace	-0,75	0,75	-1,0026	0,32
Spokojenost s finanční situací domácnosti	0,73	0,21	3,42	0,0014
Mezilidská důvěra	0,64	0,17	3,78	0,00049
Index postmaterialistických hodnot	-0,82	0,40	-2,03	0,048

Hodnota P koeficientu HDP na obyvatele je 0,0046. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a HDP na obyvatele na hladině spolehlivosti 0,95%. Záporný koeficient znamená negativní závislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a HDP na obyvatele.

Hodnota P koeficientu míry nezaměstnanosti je 0,43. Je větší než 0,05, to znamená, že nebyla zjištěna statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a mírou nezaměstnanosti na hladině spolehlivosti 0,95%.

Hodnota P koeficientu míry inflace je 0,32. Je větší než 0,05, to znamená, že nebyla zjištěna statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a mírou inflace na hladině spolehlivosti 0,95%.

Hodnota P koeficientu spokojenosti s finanční situací domácnosti je 0,0014. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a spokojeností s finanční situací domácnosti na hladině spolehlivosti 0,95%. Kladný koeficient znamená pozitivní závislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a spokojeností s finanční situací domácnosti.

Hodnota P koeficientu míry mezilidské důvěry je 0,00049. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a mezilidskou důvěrou na hladině spolehlivosti 0,95%. Kladný koeficient znamená pozitivní závislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a mezilidskou důvěrou.

Hodnota P koeficientu indexu postmaterialistických hodnot je 0,048. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a indexem postmaterialistických hodnot na hladině spolehlivosti 0,95%. Záporný koeficient znamená negativní závislost mezi procentem občanů důvěřujících vládě a indexem postmaterialistických hodnot.

5.1.3 Tabulka 3: Korelační koeficienty pro regresní analýzu procentu občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot.

	<i>Důvěra k vládě</i>	<i>HDP na obyvatele</i>	<i>Míra nezaměstnanost</i>	<i>Míra inflace</i>	<i>Spokojenost s finanční situací domácnosti</i>	<i>Mezilidská důvěra</i>	<i>Index postmaterialistických hodnot</i>
Důvěra k vládě	1						
HDP na obyvatele	-0,12	1					
Míra nezaměstnanost	-0,0084	-0,27	1				
Míra inflace	-0,06	-0,56	0,069	1			
Spokojenost s finanční situací domácnosti	0,28	0,51	-0,35	-0,44	1		
Mezilidská důvěra	0,29	0,63	-0,23	-0,28	0,38	1	
Index postmaterialistických hodnot	-0,17	0,64	-0,19	-0,41	0,56	0,35	1

Žádný z koeficientů nepřesahuje hodnotu 0,7. To znamená, že multikolinearita mezi proměnnými není natolik vysoká, aby ohrozila spolehlivost výsledků. Preciznější zhodnocení multikolinearity pomocí VIF – faktoru čtenář najde na stránce 38.

5.1.4 Závěr

Statisticky významná souvislost HDP na obyvatele a procentu občanů důvěřujících vládě nepotvrzuje hypotézu č.1.1. Očekávalo se, že v zemích s vyšším HDP na obyvatele větší procento občanů bude důvěřovat vládě. Ale z výzkumu se ukázalo, že tento vztah má opačný směr.

Statisticky významná souvislost spokojenosti s finanční situací domácnosti a procentu občanů důvěřujících vládě potvrzuje hypotézu č.1.4. V zemích, kde občané mají vyšší spokojenost s finanční situací domácnosti, větší procento obyvatelstva bude důvěřovat vládě.

Statisticky významná souvislost míry mezilidské důvěry a procentu občanů důvěřujících vládě potvrzuje hypotézu č.1.5. V zemích s vyšší mírou mezilidské důvěry větší procento občanů bude důvěřovat vládě.

Statisticky významná souvislost indexu postmaterialistických hodnot a procentu občanů důvěřujících vládě potvrzuje hypotézu č.1.6. V zemích, kde větší procento občanů sdílí postmaterialistické hodnoty, menší procento obyvatelstva bude důvěřovat vládě.

5.2 *Vztah mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu, HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflace, spokojeností s finanční situací domácnosti, mezilidskou důvěrou a indexem postmaterialistických hodnot.*

5.2.1 **Tabulka 4: Regresní statistika pro regresi č. 2. Procento občanů důvěřujících parlamentu, HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, míra inflace, spokojenost s finanční situací domácnosti, mezilidská důvěra a index postmaterialistických hodnot.**

<i>Regresní statistika</i>	
Násobné R	0,66
Hodnota spolehlivosti R	0,44
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,35
Chyba stř. hodnoty	16,037
Pozorování	47

5.2.2 **Tabulka 5: Výsledky regresní analýzy procentu občanů důvěřujících parlamentu, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot.**

	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba stř. hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>
Hranice	-12,93	18,47	-0,7	0,48
HDP na obyvatele	-0,00046	0,00023	-2,02	0,049
Míra nezaměstnanosti	0,21	0,23	0,9	0,37
Míra inflace	-0,91	0,81	-1,11	0,26
Spokojenost s finanční situací domácnosti	0,62	0,23	2,7	0,01
Mezilidská důvěra	0,76	0,18	4,17	0,00015
Index postmaterialistických hodnot	-0,75	0,43	-1,72	0,09

Hodnota P koeficientu HDP na obyvatele je 0,049. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu a HDP na obyvatele na hladině spolehlivosti 0,95%. Záporný koeficient znamená negativní závislost mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu a HDP na obyvatele.

Hodnota P koeficientu míry nezaměstnanosti je 0,37. Je větší než 0,05, to znamená, že nebyla zjištěna statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu a mírou nezaměstnanosti na hladině spolehlivosti 0,95%.

Hodnota P koeficientu míry inflace je 0,26. Je větší než 0,05, to znamená, že nebyla zjištěna statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu a mírou inflace na hladině spolehlivosti 0,95%.

Hodnota P koeficientu spokojenosti s finanční situací domácnosti je 0,01. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu a spokojeností s finanční situací domácnosti na hladině spolehlivosti 0,95%. Kladný koeficient znamená pozitivní závislost mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu a spokojeností s finanční situací domácnosti.

Hodnota P koeficientu mezilidské důvěry je 0,00015. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu a mezilidskou důvěrou na hladině spolehlivosti 0,95%. Kladný koeficient znamená pozitivní závislost mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu a mezilidskou důvěrou.

Hodnota P koeficientu indexu postmaterialistických hodnot je 0,09. Je větší než 0,05, to znamená, že nebyla zjištěna statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících parlamentu a indexem postmaterialistických hodnot na hladině spolehlivosti 0,95%.

5.2.3 Tabulka 6: Korelační koeficienty pro regresní analýzu procentu občanů důvěřujících vládě, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot.

	<i>Důvěra k parlamentu</i>	<i>HDP na obyvatele</i>	<i>Míra nezaměstnanosti</i>	<i>Míra inflace</i>	<i>Spokojenost s finanční situací domácnosti</i>	<i>Mezilidská důvěra</i>	<i>Index postmaterialistických hodnot</i>
Důvěra k parlamentu	1						
HDP na obyvatele	0,09	1					
Míra nezaměstnanosti	-0,03	-0,27	1				
Míra inflace	-0,18	-0,56	0,06	1			
Spokojenost s finanční situací domácnosti	0,33	0,51	-0,35	-0,44	1		
Mezilidská důvěra	0,46	0,63	-0,23	-0,28	0,38	1	
Index postmaterialistických hodnot	-0,03	0,64	-0,19	-0,41	0,56	0,35	1

Žádný z koeficientů nepřesahuje hodnotu 0,7. To znamená, že multikolinearita mezi proměnnými není natolik vysoká, aby ohrozila spolehlivost výsledků. Preciznější zhodnocení multikolinearity pomocí VIF – faktoru čtenář najde na stránce 38.

5.2.4 Závěr

Statisticky významná souvislost HDP na obyvatele a procentu občanů důvěřujících parlamentu nepotvrzuje hypotézu č.2.1. Očekávalo se, že v zemích s vyšším HDP na obyvatele větší procento občanů bude důvěřovat parlamentu. Ale z výzkumu se ukázalo, že tento vztah má opačný směr.

Statisticky významná souvislost spokojenosti s finanční situací domácnosti a procentu občanů důvěřujících parlamentu potvrzuje hypotézu č.2.4. V zemích, kde občané mají vyšší spokojenost s finanční situací domácnosti, větší procento obyvatelstva bude důvěřovat parlamentu.

Statisticky významná souvislost míry mezilidské důvěry a procentu občanů důvěřujících parlamentu potvrzuje hypotézu č.2.5. V zemích s vyšší mírou mezilidské důvěry větší procento občanů bude důvěřovat parlamentu.

5.3 *Vztah mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám, HDP na obyvatele, mírou nezaměstnanosti, mírou inflace, spokojeností s finanční situací domácnosti, mezilidskou důvěrou a indexem postmaterialistických hodnot.*

5.3.1 **Tabulka 7: Regresní statistika pro regresi č. 3. Procento občanů důvěřujících politickým stranám, HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, míra inflace, spokojenost s finanční situací domácnosti, mezilidská důvěra a index postmaterialistických hodnot.**

<i>Regresní statistika</i>	
Násobné R	0,66
Hodnota spolehlivosti R	0,44
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,36
Chyba stř. hodnoty	13,98
Pozorování	47

5.3.2 **Tabulka 8: Výsledky regresní analýzy procentu občanů důvěřujících politickým stranám, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot.**

	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba stř. hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>
Hranice	-3,13	16,1	-0,19	0,84
HDP na obyvatele	-0,00074	0,0002	-3,71	0,00062
Míra nezaměstnanosti	0,05	0,2	0,24	0,8
Míra inflace	-0,96	0,71	-1,36	0,17
Spokojenost s finanční situací domácnosti	0,41	0,2	2,04	0,047
Mezilidská důvěra	0,71	0,16	4,42	7,302E-05
Index postmaterialistických hodnot	-0,46	0,37	-1,23	0,22

Hodnota P koeficientu HDP na obyvatele je 0,00062. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám a HDP na obyvatele na hladině spolehlivosti 0,95%. Záporný koeficient znamená negativní závislost mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám a HDP na obyvatele.

Hodnota P koeficientu míry nezaměstnanosti je 0,8. Je větší než 0,05, to znamená, že nebyla zjištěna statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám a mírou nezaměstnanosti na hladině spolehlivosti 0,95%.

Hodnota P koeficientu míry inflace je 0,17. Je větší než 0,05, to znamená, že nebyla zjištěna statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám a mírou inflace na hladině spolehlivosti 0,95%.

Hodnota P koeficientu spokojenosti s finanční situací domácnosti je 0,047. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám a spokojeností s finanční situací domácnosti na hladině spolehlivosti 0,95%. Kladný koeficient znamená pozitivní závislost mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám a spokojeností s finanční situací domácnosti.

Hodnota P koeficientu mezilidské důvěry je 0,000073. Je menší než 0,05, to znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám a mezilidskou důvěrou na hladině spolehlivosti 0,95%. Kladný koeficient znamená pozitivní závislost mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám a mezilidskou důvěrou.

Hodnota P koeficientu indexu postmaterialistických hodnot je 0,22. Je větší než 0,05, to znamená, že nebyla zjištěna statisticky významná souvislost mezi procentem občanů důvěřujících politickým stranám a indexem postmaterialistických hodnot na hladině spolehlivosti 0,95%.

5.3.3 Tabulka 9: Korelační koeficienty pro regresní analýzu procentu občanů důvěřujících politickým stranám, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot.

	<i>Důvěra k politickým stranám</i>	<i>HDP na obyvatele</i>	<i>Míra nezaměstnanost i</i>	<i>Míra inflace</i>	<i>Spokojenos t s finanční situací domácnosti</i>	<i>Mezilidská důvěra</i>	<i>Index postmaterialistickýc h hodnot</i>
Důvěra k politickým stranám	1						
HDP na obyvatele	-0,19	1					
Míra nezaměstnanosti	-0,01	-0,27	1				
Míra inflace	-0,02	-0,56	0,069	1			
Spokojenost s finanční situací domácnosti	0,15	0,51	-0,35	-0,44	1		
Mezilidská důvěra	0,3	0,63	-0,23	-0,28	0,38	1	
Index postmaterialistických hodnot	-0,19	0,64	-0,19	-0,41	0,56	0,35	1

Žádný z koeficientů nepřesahuje hodnotu 0,7. To znamená, že multikolinearita mezi proměnnými není natolik vysoká, aby ohrozila spolehlivost výsledků. Preciznější zhodnocení multikolinearity pomocí VIF – faktoru čtenář najde na stránce 38.

5.3.4 Závěr

Statisticky významná souvislost HDP na obyvatele a procentu občanů důvěřujících politickým stranám nepotvrzuje hypotézu č.3.1. Očekávalo se, že v zemích s vyšším HDP na obyvatele větší procento občanů bude důvěřovat politickým stranám. Ale z výzkumu se ukázalo, že tento vztah má opačný směr.

Statisticky významná souvislost spokojenosti s finanční situací domácnosti a procentu občanů důvěřujících politickým stranám potvrzuje hypotézu č.3.4. V zemích, kde občané mají vyšší spokojenost s finanční situací domácnosti, větší procento obyvatelstva bude důvěřovat politickým stranám.

Statisticky významná souvislost míry mezilidské důvěry a procentu občanů důvěřujících politickým stranám potvrzuje hypotézu č.3.5. V zemích s vyšší mírou mezilidské důvěry větší procento občanů bude důvěřovat politickým stranám.

5.4 VIF pro jednotlivé proměnné regresních analýz procentu občanů důvěřujících vládě/parlamentu/politickým stranám, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, míry inflace, spokojenosti s finanční situací domácnosti, mezilidské důvěry a indexu postmaterialistických hodnot.

$$R_{\text{HDP}}^2 = 0,67$$

$$\text{VIF}_{\text{HDP}} = 3,09$$

$$R_{\text{NEZAM.}}^2 = 0,17$$

$$\text{VIF}_{\text{NEZAM.}} = 1,2$$

$$R_{\text{INFLACE}}^2 = 0,38$$

$$\text{VIF}_{\text{INFLACE}} = 1,61$$

$$R_{\text{FINSP.}}^2 = 0,45$$

$$\text{VIF}_{\text{FINSP.}} = 1,82$$

$$R_{\text{MEZILIDDŮV.}}^2 = 0,42$$

$$\text{VIF}_{\text{MEZILIDDŮV.}} = 1,74$$

$$R_{\text{POSTMATER.}}^2 = 0,5$$

$$\text{VIF}_{\text{POSTMATER.}} = 2$$

Žádná hodnota VIF není vyšší než 5, to znamená, že multikolinearita není natolik vysoká, aby ohrozila spolehlivost výsledků.

6 Závěr

Po provedení výzkumu se ukázalo, že spokojenost s finanční situací domácnosti má pozitivně významný vztah s důvěrou občanů k vládě, k parlamentu a k politickým stranám, tudíž se potvrdily hypotézy, tykající se souvislosti mezi subjektivním hodnocením ekonomiky občany a jejich důvěrou k politickým institucím.

Co se týče makroekonomických ukazatelů výkonnosti ekonomiky, jako jsou míra nezaměstnanosti a míra inflace, tak tady ne byl nalezen žádný vztah mezi důvěrou občanů k vládě, parlamentu, politickým stranám a mírou inflace, stejně jako mezi důvěrou občanů k vládě, parlamentu, politickým stranám a mírou nezaměstnanosti. Příčinou může být to, že jednotlivé země mají různé způsoby zpracování statistik, také tyto oficiální statistiky ne zachycují všechny aspekty hospodářského života, ale pouze registrované údaje na úřadech.

Ne potvrdily se hypotézy, tykající se vztahu mezi procentem občanů důvěřujícími politickým institucím s volenými funkcemi a HDP na obyvatele, jak se ukázalo HDP na obyvatele má negativně významný vztah s důvěrou občanů k vládě, k parlamentu a k politickým stranám, ačkoli se očekávalo, že tento vztah by měl být pozitivní. Tohle může být důsledkem existujících postmaterialistických hodnot u občanů ve vyspělých zemích, tj. občané kladou větší důraz na práva, svobody a účast na rozhodování o státních záležitostech, než na materiální uspokojení svých potřeb. Jak se ukázalo, postmaterialistické hodnoty, které sdílejí občané ve společnosti, mají negativně významný vztah s důvěrou občanů k vládě. S procentem občanů důvěřujících parlamentu a politickým stranám postmaterialistické hodnoty, které sdílejí občané ve společnosti, nemají vůbec žádný vztah.

Pro důvěru občanů k politickým institucím je také podstatná mezilidská důvěra, existující ve společnosti. Výsledky výzkumu vztahu mezi mezilidskou důvěrou a procentem občanů důvěřujícími politickým institucím s volenými funkcemi ukazují, že mezilidská důvěra souvisí jak s důvěrou občanů k vládě, tak s důvěrou občanů k parlamentu a k politickým stranám, a má s nimi pozitivně významný vztah.

Ovšem existuje tady celá řada dalších faktorů, které ovlivňují důvěru občanů k politickým institucím, jako např. vliv masmédií, nebo sociální faktory, jako jsou vzdělání, věk, pohlaví atd. Ale to je už předmětem větších prací.

6.1 *Hodnocení kvality výzkumu*

Slabou stránkou validity může být existence určitých problémů spojených s tím, že data pro jednotlivé indikátory mohou být nespolehlivými jednak proto, že respondenti mohli být ovlivněni výzkumnou situací, když odpovídali na dotazník, anebo respondenti přehnali nebo zmenšili význam svých skutečných hodnot. Také je možné, že odpovědi respondentů byly ovlivněny režimem té země, v které oni žijí, proto, že se obávali vyslovit svůj skutečný názor. Například, v zemích, kde vládne komunistický režim (Vietnam a Čína), přes 90% procenta občanů důvěřují politickým institucím, což je příliš velká míra důvěry ve srovnání s ostatními zeměmi. Stejně tak důležitou roli tady také hraje etnická skladba společnosti, většina zemí z výzkumného vzorku není tak zcela etnicky homogenní, a mají také různá vyznání. Popřípadě v dalších pracích by se dalo rozdělit země do skupin podle jejich kulturní a sociální skladby.

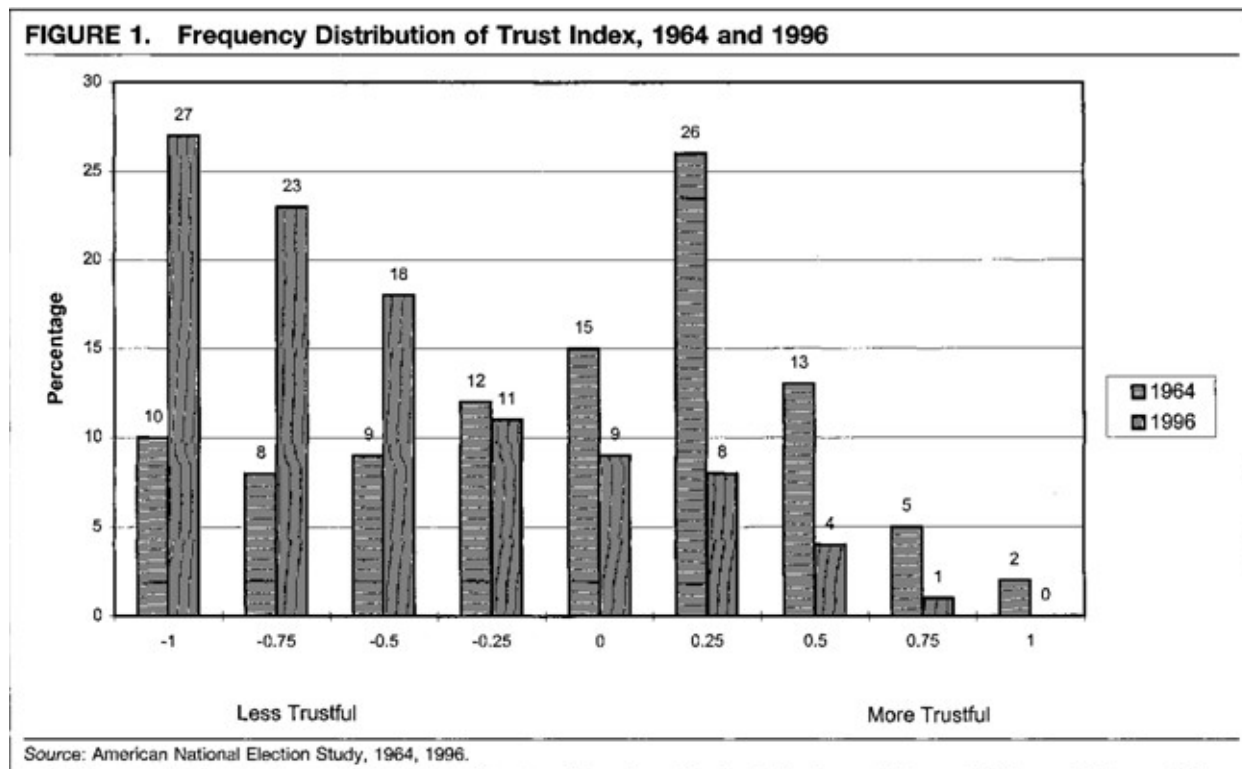
6.2 Doporučení pro další výzkum

Pro další výzkum bych doporučil rozšířit seznam zemí, například, vzít si data z minulých let výzkumu World Value Survey nebo použít jiné zdroje údajů, například, Euro Barometr, Asian Barometr či NES (National Election Studies). Zajímavé by se bylo také podívat, jak se proměnila důvěra občanů k politickým institucím po nedávné krizi v roce 2008, nebo jaký dopad bude mít stoupající krize Eurozóny na procento občanů jednotlivých evropských zemí důvěřujících Europarlamentu a svým vládám, a jak revoluce v Severoafrických zemích a rozrůstající se konflikt s Iránem budou se odrážet na celosvětovou důvěru občanů k politickým institucím svých zemí. Také by se dalo zvolit jinou kombinaci indikátorů ekonomické výkonnosti, například, zahrnout do výzkumu hrubý národní důchod, růst HDP na obyvatele nebo GINI koeficient a vybrat některé další otázky, představující subjektivní hodnocení výkonnosti ekonomiky občany.

7 Přílohy

7.1 Grafy

Graf 1: Rozdělení četnosti indexu důvěry v roce 1996 ve srovnání s rokem 1964

7.2 Použitá literatura

Dalton, Russell J. 1999. "Political Support in Advanced Industrial Democracies." Pp. 57-77 in *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government*, edited by Pippa Norris. Oxford: Oxford University Press.

Dalton, Russell J. and Weldon Steven A. „*Public Images of Political Parties: A Necessary Evil?*“ *West European Politics*, Vol. 28, No. 5, 931 – 951, November 2005.

Disman, M. „*Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*“ (Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2002).

Hendl, J. „*Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*“ (Praha: Portál, 2009).

Hetherington, Marc J. 1998. „*The Political Relevance of Trust.*“, *American Political Science Review* 92 (December): 791- 808.

Hetherington, Marc J., Globetti Suzanne, 2002 “*Political Trust and Racial Policy Preferences.*” *American Journal of Political Science*, Vol. 46, No. 2 (Apr., 2002), pp. 253-275.

Hofstede, G., Hofstede, Jan G., Minkov, M. “*Cultures and Organizations: Software of the Mind: Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival*”, New York, 2010.

Holman, R. *Ekonomie*. 4. aktualizované vydání. Praha: C. H. Beck, 2005.

Inglehart, Ronald. 1997. *Modernization and Postmodernization. Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*. Princeton: Princeton University Press.

McAllister I. 1999 “*The Economic Performance of Governments.*” Pp. 188 – 203 in *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government*, edited by Pippa Norris. Oxford: Oxford University Press.

Mishler W., Rose R. 1999 “*Five Years After the Fall: Trajectories of Support for Democracy in Post-Communist Europe.*” Pp. 78 – 99 in *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government*, edited by Pippa Norris. Oxford: Oxford University Press.

Moreno, A. and Catterberg, G. “*The Individual Bases of Political Trust: Trends in New and Established Democracies*” *International Journal of Public Opinion Research* Vol. 18 No. 1. Published by Oxford University Press: 2005.

Muller, Edward N. “*Economic Determinants of Democracy*” *American Sociological Review*, Vol. 60, No. 6 (Dec., 1995), pp. 966-982.

Norris, Pippa (ed.). 1999. *Critical Citizens. Global Support for Democratic Governance*. Oxford: Oxford University Press.

Putnam, Robert D. 1993. *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.

7.3 *Internetové zdroje*

Blind, Peri K. „Building Trust in Government in the Twenty-first century: Review of Literature and Emerging Issues“
(<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan025062.pdf>, datum stažení 14.3.2012).

Crete, J. „*Political trust in Canada: What matters? Politics or Economics?*“ Paper prepared for delivery at the annual meeting of the Canadian Political Science Association York University, Toronto, Ontario, June 1-4, 2006. (<http://www.cpsa-acsp.ca/papers-2006/Crete.pdf>, datum stažení: 4.3.2012).

Inglehart, R. and Welzel, C. 2008 „Political Culture, Mass Beliefs, and Value Change“
(http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/publication_580/files/OUP_ch09.pdf, datum stažení 15.3.2012).

Inglehart, R. and Welzel, C. „*Development and Democracy: What We Know about Modernization Today*“ Foreign Affairs March, 2009
(http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/publication_593/files/inglehart-welzel-modernization-and-democracy.pdf, datum stažení 15.3.2012).

Mishler W., Rose R. „*What Are the Origins of Political Trust? : Testing Institutional and Cultural Theories in Post-communist Societies.*“, Comparative Political Studies 2001
(<http://cps.sagepub.com/content/34/1/30>, datum stažení 30.2.2012).

Mishler W., Rose R. „*What Are the Political Consequences of Trust? : A Test of Cultural and Institutional Theories in Russia.*“, Comparative Political Studies 2005
(<http://cps.sagepub.com/content/38/9/1050>, datum stažení 12.2.2012).

Rolef, S., 2006 „*Public Trust in Parliament – A Comparative Study*“
(<http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/me01417.pdf>, datum stažení 2.2.2012).

Segovia, C., 2008 „*Political Trust in Latin America*“
(http://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/2027.42/61668/1/csegovia_1.pdf, datum stažení 15.3.2012).

<http://worldvaluessurvey.org> - World Value Survey.

<http://worldbank.org> – World Bank.

<http://iol.org> – International Labour Organization.

7.4 Tabulky použitých dat

7.4.1 Tabulka 10: Důvěra občanů k politickým institucím

Země	Důvěra k vládě	Důvěra k parlamentu	Důvěra k politickým stranám
France	29,2	35,5	16,4
Great Britain	33,7	36,2	17,9
Italy	26,4	33	16,5
Netherlands	27,1	29,7	23,3
Spain	45,1	50,8	28,5
United States	38,2	20,6	15,4
Canada	39,2	38,2	23,4
Japan	31,1	23,2	18,3
Mexico	44,8	25,4	24
Australia	39,6	34,1	13,9
Norway	54,1	62,3	28,6
Sweden	42,5	56,3	33,2
Argentina	37,9	13,6	7,8
Finland	64,1	56,1	28,4
South Korea	45,7	26,2	24,2
Poland	18	12,2	7
Switzerland	67,2	54	26,2
Brazil	46,2	24,9	21
Chile	47	24,5	17,9
India	54,9	62,4	46,4
Slovenia	24	16,4	8,9
Bulgaria	34,1	20,9	17,3
Romania	26,6	17,1	12,9
China	92,7	92,4	87,8
Ukraine	30,3	19,8	17,3
Russian Federation	45,3	29,9	22
Peru	11,8	7,8	4,7
Uruguay	61,3	47,4	36,4
Moldova	32,7	28	20,8
Georgia	33,2	24,9	18,1
Thailand	38,5	32,7	23,3
Indonesia	56	36,7	30,5
Viet Nam	98,3	98,8	93,8
Colombia	51	25,4	19,4
Serbia	25,6	20,6	12,8
New Zealand	41	34,6	14,8
Morocco	54,7	44,5	36
Iran	48,7	41,5	20,8

Jordan	86,7	64,6	33,7
Cyprus	54,5	49	32,4
Guatemala	36,2	11,4	11,7
Trinidad and Tobago	26,7	16,2	9,7
Malaysia	75,4	67,5	58,3
Burkina Faso	49	38,7	28,6
Ethiopia	26,4	24,1	39,1
Mali	70,6	57	36,6
Germany	23,5	21,9	12,8

7.4.2 Tabulka 11: Faktory ovlivňující důvěru občanů k politickým institucím

Země	HDP na obyvatele	Míra nezaměstnanosti	Míra inflace	Spokojenost s finanční situací domácnosti	Mezilidská důvěra	Index postmateriálních hodnot
France	35558,003	8,8	1,683726	79,3	18,8	17,6
Great Britain	40335,393	5,3	2,333528	85,4	30,5	23,8
Italy	31614,074	6,8	2,069787	88,2	29,2	19,3
Netherlands	41458,933	3,9	1,1378	87,3	45	17,3
Spain	27988,834	8,5	3,517792	80,3	20	11,9
United States	44663,472	4,6	3,225944	73,8	39,3	17,8
Canada	39162,328	6,3	2,002025	86,9	42,8	31,2
Japan	34147,825	4,1	0,240664	81,7	39,1	9,2
Mexico	8830,8447	3,2	3,629377	84,1	15,6	19,5
Australia	36202,533	4,8	3,538487	79,5	46,1	22
Norway	72249,575	3,4	2,33215	91,1	74,2	18,7
Sweden	43948,62	7	1,360215	85	68	24,8
Argentina	5485,5231	10,1	10,90112	82,9	17,6	13,5
Finland	39487,054	7,6	1,566667	85,5	58,9	11,6
South Korea	19706,679	3,4	2,2	70,2	28,2	2
Poland	8958,0124	13,8	1,114944	64,1	19	7,3
Switzerland	52276,477	4	1,058778	92,6	53,9	24,3
Brazil	5793,401	8,4	4,183681	72	9,4	11
Chile	8912,228	7,7	3,2	65,7	12,6	12,6
India	857,20833	9,9	6,145522	71,4	23,3	5
Slovenia	19405,933	6	2,462562	81,8	18,1	15,2
Bulgaria	4313,4306	9	7,261613	39,8	22,2	2,4
Romania	5681,0916	7,3	6,584588	53,8	20,3	5,1
China	2069,3436	4,1	1,463189	71,5	52,3	4,3
Ukraine	2303,0188	6,8	9,056317	52,2	27,5	3,5
Russian Federation	6946,881	7,1	9,678765	54,3	26,2	1,9
Peru	3312,3709	7,4	2,002258	71,6	6,3	17,7
Uruguay	5974,4875	10,6	6,398903	81,2	28,4	25,8

Moldova	950,61642	7,4	12,77775	51,6	17,9	7,3
Georgia	1761,1191	13,8	9,166405	37,1	18,1	5,4
Thailand	3078,1815	1,2	4,637474	84,1	41,5	3,9
Indonesia	1585,6508	10,3	13,10942	83,7	42,5	4,6
Viet Nam	731,14059	5,5	7,385787	85,2	52,1	6,8
Colombia	3725,8784	12	4,296333	94,4	14,5	18,6
Serbia	3942,631	20,8	11,72402	55,8	15,3	4,2
New Zealand	26421,321	3,9	3,170532	82,5	51,2	22,2
Morocco	2106,2043	9,7	3,284762	64,7	13	6,5
Iran	3157,7493	11,2	11,93955	76,1	10,6	6,9
Jordan	2825,6216	12,5	6,251725	77,4	30,9	3,6
Cyprus	23863,555	4,5	2,495875	85	9,9	10,5
Guatemala	2319,2446	1,8	6,560853	76,9	15,7	7,5
Trinidad and Tobago	13912,428	6,3	8,316729	78,6	3,8	6,1
Malaysia	5890,3082	3,3	3,609236	89,1	8,8	7,1
Burkina Faso	394,6871	77	2,333109	54,1	14,7	5,3
Ethiopia	199,55003	17	12,31	60,6	24,4	15,6
Mali	431,55916	14,6	1,543526	73,3	17,5	5,8
Germany	35237,603	10,3	1,575	77,9	36,8	17,7

7.4.3 Tabulka 12: Počet respondentu v jednotlivých zemích

Země	Důvěra k vládě	Důvěra k parlamentu	Důvěra k politickým stranám	Spokojenost s finanční situací domácnosti	Mezilidská důvěra	Index postmateriálních hodnot
France	994	982	990	997	996	986
Great Britain	999	987	973	1030	1023	997
Italy	987	974	986	1003	953	977
Netherlands	1034	1005	1013	1039	993	1023
Spain	1177	1161	1163	1192	1184	1162
United States	1204	1181	1201	1230	1242	1222
Canada	2026	2036	2051	2146	2113	2143
Japan	1028	1012	1008	1004	1026	922
Mexico	1531	1527	1530	1525	1548	1512
Australia	1395	1393	1395	1401	1404	1378
Norway	1017	1017	1015	1020	1018	1008
Sweden	991	979	985	1000	962	989
Argentina	974	957	982	990	989	946
Finland	1005	1005	996	1014	999	990
South Korea	1197	1199	1199	1198	1190	1196
Poland	923	923	919	988	954	938
Switzerland	1203	1185	1185	1240	1178	1212
Brazil	1487	1480	1485	1498	1477	1429
Chile	980	961	975	994	985	972

India	1606	1506	1597	1959	1778	1599
Slovenia	993	973	971	1032	999	958
Bulgaria	975	971	967	986	883	950
Romania	1696	1691	1687	1761	1685	1617
China	1885	1750	1714	1959	1873	1500
Ukraine	780	881	871	985	889	976
Russian Federation	1927	1832	1895	2008	1905	1979
Peru	1462	1455	1466	1489	1479	1416
Uruguay	989	976	984	994	865	899
Moldova	1033	1030	1028	1044	1030	1031
Georgia	1381	1366	1328	1485	1455	1460
Thailand	1532	1529	1526	1529	1525	1480
Indonesia	1934	1880	1900	1895	1775	1883
Viet Nam	1456	1449	1409	1487	1460	1437
Colombia	2986	2881	2978	2988	2993	2901
Serbia	1180	1180	1180	1197	1086	930
New Zealand	873	875	864	920	905	772
Morocco	1152	1127	1069	1199	1177	1160
Iran	2641	2614	2510	2663	2647	2592
Jordan	1144	1042	933	1182	1192	1176
Cyprus	1049	1047	1049	1047	1031	1030
Guatemala	995	986	991	995	995	993
Trinidad and Tobago	988	973	980	1000	999	996
Malaysia	1201	1199	1200	1199	1201	1188
Burkina Faso	1353	1277	1333	1456	1443	1469
Ethiopia	1360	1363	1388	1479	1314	1377
Mali	1410	1311	1380	1445	1303	1459
Germany	2001	1990	1996	2030	1893	2004

7.5 *Dotazník World Value Survey*

E069_07 Confidence: Parliament

Question text:

I am going to name a number of organisations. For each one, could you tell me how much confidence you have in them: is it a great deal of confidence, quite a lot of confidence, not very much confidence or none at all?

Parliament

Categories:

-5 Missing; Unknown

-4 Not asked in survey

-3 Not applicable

-2 No answer

-1 Don't know

1 A great deal

2 Quite a lot

3 Not very much

4 None at all

Correspondence with WVS waves: WVS 2005-2007 – V140

Samples: *Andorra [2005], Argentina [2006], Australia [2005], Brazil [2006], Bulgaria [2006], Burkina Faso [2007], Canada [2006], Colombia [2005], Cyprus [2006], Chile [2006], China [2007], Egypt [2008], Ethiopia [2007], Finland [2005], France [2006], Georgia [2008], Germany [2006], Ghana [2007], Great Britain [2006], Guatemala [2004], Hong Kong, China [2005], India [2006], Indonesia [2006], Irak [2006], Iran [2005], Italy [2005], Japan [2005], Jordan [2007], Malaysia [2006], Mali [2007], Mexico [2005], Moldova [2006], Morocco [2007], Netherlands [2006], New Zealand [2004], Norway [2007], Peru [2006], Poland [2005], Romania [2005], Russian Federation [2006], Rwanda [2007], Serbia [2006], Slovenia [2005], South Africa [2007], South Korea [2005], Spain [2007], Sweden [2006], Switzerland [2007], Taiwan [2006], Thailand [2007], Trinidad and Tobago [2006], Turkey [2007], Ukraine [2006], United States [2006], Uruguay [2006], Viet Nam [2006], Zambia [2007]*

E069_11 Confidence: The Government

Question text:

I am going to name a number of organisations. For each one, could you tell me how much confidence you have in them: is it a great deal of confidence, quite a lot of confidence, not very much confidence or none at all?

The Government

Categories:

-5 Missing; Unknown

-4 Not asked in survey

-3 Not applicable

-2 No answer

-1 Don't know

1 A great deal

2 Quite a lot

3 Not very much

4 None at all

Correspondence with WVS waves: WVS 2005-2007 – V138

Samples: *Andorra [2005], Argentina [2006], Australia [2005], Brazil [2006], Bulgaria [2006], Burkina Faso [2007], Canada [2006], Colombia [2005], Cyprus [2006], Chile [2006], China [2007], Egypt [2008], Ethiopia [2007], Finland [2005], France [2006], Georgia [2008], Germany [2006], Ghana [2007], Great Britain [2006], Guatemala [2004], Hong Kong, China [2005], India [2006], Indonesia [2006], Irak [2006], Iran [2005], Italy [2005], Japan [2005], Jordan [2007], Malaysia [2006], Mali [2007], Mexico [2005], Moldova [2006], Morocco [2007], Netherlands [2006], New Zealand [2004], Norway [2007], Peru [2006], Poland [2005], Romania [2005], Russian Federation [2006], Rwanda [2007], Serbia [2006], Slovenia [2005], South Africa [2007], South Korea [2005], Spain [2007], Sweden [2006], Switzerland [2007], Taiwan [2006], Thailand [2007], Trinidad and Tobago [2006], Turkey [2007], Ukraine [2006], United States [2006], Uruguay [2006], Viet Nam [2006], Zambia [2007]*

E069_12 Confidence: The Political Parties

Question text:

I am going to name a number of organisations. For each one, could you tell me how much confidence you have in them: is it a great deal of confidence, quite a lot of confidence, not very much confidence or none at all?

Political parties

Categories:

-5 Missing; Unknown

-4 Not asked in survey

-3 Not applicable

-2 No answer

-1 Don't know

1 A great deal

2 Quite a lot

3 Not very much

4 None at all

Correspondence with WVS waves: WVS 2005-2007 – V139

Samples: *Andorra [2005], Argentina [2006], Australia [2005], Brazil [2006], Bulgaria [2006], Burkina Faso [2007], Canada [2006], Colombia [2005], Cyprus [2006], Chile [2006], China [2007], Egypt [2008], Ethiopia [2007], Finland [2005], France [2006], Georgia [2008], Germany [2006], Ghana [2007], Great Britain [2006], Guatemala [2004], Hong Kong, China [2005], India [2006], Indonesia [2006], Irak [2006], Iran [2005], Italy [2005], Japan [2005], Jordan [2007], Malaysia [2006], Mali [2007], Mexico [2005], Moldova [2006], Morocco [2007], Netherlands [2006], New Zealand [2004], Norway [2007], Peru [2006], Poland [2005], Romania [2005], Russian Federation [2006], Rwanda [2007], Serbia [2006], Slovenia [2005], South Africa [2007], South Korea [2005], Spain [2007], Sweden [2006], Switzerland [2007], Taiwan [2006], Thailand [2007], Trinidad and Tobago [2006], Turkey [2007], Ukraine [2006], United States [2006], Uruguay [2006], Viet Nam [2006], Zambia [2007]*

C 006 Satisfaction with financial situation of household

Question text:

How satisfied are you with the financial situation of your household? If '1' means you are completely dissatisfied on this scale, and '10' means you are completely satisfied, where would you put your satisfaction with your household's financial situation?

Categories:

- 5 Missing; Unknown
- 4 Not asked in survey
- 3 Not applicable
- 2 No answer
- 1 Don't know
- 1 Dissatisfied
- 2 2
- 3 3
- 4 4
- 5 5
- 6 6
- 7 7
- 8 8
- 9 9
- 10 Satisfied

Correspondence with WVS waves: WVS 2005-2007 – V68

Samples: *Andorra [2005], Argentina [2006], Australia [2005], Brazil [2006], Bulgaria [2006], Burkina Faso [2007], Canada [2006], Colombia [2005], Cyprus [2006], Chile [2006], China [2007], Egypt [2008], Ethiopia [2007], Finland [2005], France [2006], Georgia [2008], Germany [2006], Ghana [2007], Great Britain [2006], Guatemala [2004], Hong Kong, China [2005], India [2006], Indonesia [2006], Iraq [2006], Iran [2005], Italy [2005], Japan [2005], Jordan [2007], Malaysia [2006], Mali [2007], Mexico [2005], Moldova [2006], Morocco [2007], Netherlands [2006], New Zealand [2004], Norway [2007], Peru [2006], Poland [2005], Romania [2005], Russian Federation [2006], Rwanda [2007], Serbia [2006], Slovenia [2005], South Africa [2007], South Korea [2005], Spain [2007], Sweden [2006], Switzerland [2007],*

Taiwan [2006], Thailand [2007], Trinidad and Tobago [2006], Turkey [2007], Ukraine [2006], United States [2006], Uruguay [2006], Viet Nam [2006], Zambia [2007]

A165 Most people can be trusted

Question text:

Generally speaking, would you say that most people can be trusted or that you need to be very careful in dealing with people?

Categories:

-5 Missing; Unknown

-4 Not asked in survey

-3 Not applicable

-2 No answer

-1 Don't know

1 Most people can be trusted

2 Can't be too careful

Correspondence with WVS waves: WVS 2005-2007 – V23

Samples: *Andorra [2005], Argentina [2006], Australia [2005], Brazil [2006], Bulgaria [2006], Burkina Faso [2007], Canada [2006], Colombia [2005], Cyprus [2006], Chile [2006], China [2007], Egypt [2008], Ethiopia [2007], Finland [2005], France [2006], Georgia [2008], Germany [2006], Ghana [2007], Great Britain [2006], Guatemala [2004], Hong Kong, China [2005], India [2006], Indonesia [2006], Iraq [2006], Iran [2005], Italy [2005], Japan [2005], Jordan [2007], Malaysia [2006], Mali [2007], Mexico [2005], Moldova [2006], Morocco [2007], Netherlands [2006], New Zealand [2004], Norway [2007], Peru [2006], Poland [2005], Romania [2005], Russian Federation [2006], Rwanda [2007], Serbia [2006], Slovenia [2005], South Africa [2007], South Korea [2005], Spain [2007], Sweden [2006], Switzerland [2007], Taiwan [2006], Thailand [2007], Trinidad and Tobago [2006], Turkey [2007], Ukraine [2006], United States [2006], Uruguay [2006], Viet Nam [2006], Zambia [2007]*

Y002 Post-Materialist index 4-item

Question text:

Post-Materialist Index 4-item

Categories:

-5 Missing; Unknown

-4 Not asked in survey

-3 Not applicable

-2 No answer

-1 Don't know

1 Materialist

2 Mixed

3 Postmaterialist

Correspondence with WVS waves: WVS 2005-2007

Samples: *Andorra [2005], Argentina [2006], Australia [2005], Brazil [2006], Bulgaria [2006], Burkina Faso [2007], Canada [2006], Colombia [2005], Cyprus [2006], Chile [2006], China [2007], Egypt [2008], Ethiopia [2007], Finland [2005], France [2006], Georgia [2008], Germany [2006], Ghana [2007], Great Britain [2006], Guatemala [2004], Hong Kong, China [2005], India [2006], Indonesia [2006], Iraq [2006], Iran [2005], Italy [2005], Japan [2005], Jordan [2007], Malaysia [2006], Mali [2007], Mexico [2005], Moldova [2006], Morocco [2007], Netherlands [2006], New Zealand [2004], Norway [2007], Peru [2006], Poland [2005], Romania [2005], Russian Federation [2006], Rwanda [2007], Serbia [2006], Slovenia [2005], South Africa [2007], South Korea [2005], Spain [2007], Sweden [2006], Switzerland [2007], Taiwan [2006], Thailand [2007], Trinidad and Tobago [2006], Turkey [2007], Ukraine [2006], United States [2006], Uruguay [2006], Viet Nam [2006], Zambia [2007]*